

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Participace Spojených států amerických v občanské válce v Sýrii a Libyi

Adriana Herzová

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Participace Spojených států amerických v občanské válce v
Sýrii a Libyi**

Adriana Herzová

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň duben 2019 .....

Ráda bych poděkovala PhDr. Pavlovi Hlaváčkovi, Ph.D za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a ochotu, kterou mi při zpracování této práce věnoval.

Obsah

Úvod	1
2 Koncept „rogue states“	4
2.1 Vývoj konceptu	4
2.2 Definice „rogue states“	7
3. Sýrie a Libye, naplňování charakteristik „rogue states“	9
3.1 Sýrie	9
3.1.2 Podpora mezinárodního terorismu.....	10
3.1.3 Sýrie a úsilí o získání zbraní hromadného ničení	11
3.2 Libye	12
3.2.1 Mezinárodní podpora terorismu	13
3.2.2 Libye a zbraně hromadného ničení.....	14
4. Strategie Baracka Obamy v Sýrii a Libyi	16
4.1 Administrativa Baracka Obamy.....	16
4.2 Občanská válka v Sýrii (2011–2013).....	18
4.2.1 Strany bojující v syrském konfliktu.....	20
4.2.2 Boj proti ISIL (2014–2016).....	22
4.3 Občanská válka v Libyi (2011).....	27
4.3.1 Podpora rebelů	30
4.3.2 Události po ukončení vojenské intervence	31
5. Porovnání participace USA v občanských válkách	34
6. Závěr.....	37
7. Seznam použitých zdrojů	39
8. Resumé	50

1 Úvod

Sýrie a Libye jsou kromě jiných státy, ve kterých probíhá v důsledku neúspěchu arabského jara občanská válka. Arabské jaro je termín, který byl vytvořen západními médii a je definován jako protivládní protesty, vzpoury a ozbrojená povstání, které vznikaly v islámských zemích od roku 2010. Za počátek arabského jara považujeme úspěšné povstání v Tunisu proti bývalému prezidentu Zine El Abidine Ben Alimu. Toto povstání inspirovalo většinu obyvatel arabských zemí k uskutečnění obdobných protivládních protestů. Obyvatelé arabských zemí tak vyjadřovali svůj odpor k diktaturám, brutálnímu přístupu bezpečnostních složek, korupci a nezaměstnanosti (Manfreda 2019).

Zpočátku nenásilné nepokoje v Sýrii a Libyi vyústily v občanskou válku, jejímž důsledkem bylo potlačování odpůrců režimů značně brutálními metodami. Jelikož konflikty v obou zemích již od počátku provázela humanitární krize, byly ve Washingtonu diskutovány možnosti, jak s konflikty v Libyi a Sýrii nakládat. V době vypuknutí nepokojů byl prezident Spojených států Barack Obama, který si kladl za cíl nacházet řešení sporů diplomatickou cestu a nechtěl pokračovat ve strategiích předešlého prezidenta George W. Bushe (Litwak 2010). Proto byly možnosti zásahů velmi důkladně zvažovány a zpočátku konfliktů omezeny pouze na diplomatická vyjednávání a sankce. Cílem zvažovaných vojenských intervencí byla ochrana civilistů, kteří byli vystaveni krutostem stávajících režimů a jejich diktátorů.

Cílem této bakalářské práce bude analyzovat strategie administrativy Baracka Obamy ve dvou zmíněných konfliktech a na jejich základech zjistit, proč Spojené státy americké přistupovaly k zdánlivě podobným situacím odlišně. Zatímco v Libyi se angažovaly aktivněji, v Sýrii se spokojily spíše s rolí pasivnějšího aktéra. Oba státy představovaly v minulosti bezpečnostní hrozby a byly považovány za darebácké státy („rogue states“). Právě bezpečnostní zájmy Spojených států byly jedním z důležitých faktorů ovlivňujících rozhodnutí participovat na občanských válkách.

Práce bude rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se bude zabývat teorií pojmu „rogue states“. Definice „rogue states“ se různí, nicméně zpravidla se jejich autoři shodují v tom, že státy či režimy můžeme jako takové klasifikovat, pokud splňují tři z níže uvedených charakteristik. Usilují o získání zbraní hromadného ničení, aktivně podporují či sponzorují teroristické organizace a hrubě porušují základní lidská práva (Homolar 2010). Věnovat se budu pouze prvním dvěma charakteristikám, jelikož porušování lidských práv (byť v masovém měřítku) nutně nemusí implikovat ohrožení národní bezpečnosti USA. Naopak držení nebo úsilí o získání zbraní hromadného ničení, stejně jako podpora terorismu, je nejpozději od teroristických útoků na New York a Washington konsensuálně považováno za hlavní hrozbu americké bezpečnosti. Koncept „rogue states“ se v průběhu času vyvíjel a proto byl nejvyššími americkými představiteli částečně odlišně definován. William J. Clinton deviantní státy nazýval „backlash states“ (Lake 1994), George W. Bush „rogue states“ (Bush 2002) a Barack Obama používal mírnější označení „outliers“ (Litwak 2010). Poslední zmíněný prezident pojmenování „rogue states“ do jisté míry odmítal. Jeho politiku charakterizovala, na rozdíl od jeho předchůdce, spíše snaha o hledání diplomatických řešení (Litwak 2010).

Po definování konceptu „rogue states“ budu analyzovat míru naplnění jeho dvou základních charakteristik (podpora mezinárodního terorismu a snaha o získání zbraní hromadného ničení) ve zkoumaných státech. Sýrie i Libye se od roku 1979 objevovaly pravidelně na seznamu států, které podporují mezinárodní terorismus (Global Security). Tento seznam je každoročně vytvářen ministerstvem zahraničí Spojených států amerických. Sýrie patří mezi tyto státy dodnes, zatímco Libye byla v roce 2006 ze seznamu vyškrtnuta (Kirit 2006). Společnou charakteristikou těchto států, které podepsaly smlouvy o nešíření zbraní hromadného ničení, bylo soustavné porušování této úmluvy (NTI 2015a, NTI 2018). V Libyi došlo v tomto ohledu později ke zlepšení. V roce 2003 souhlasila s dohodou o odstranění všech dostupných materiálů k získávání zbraní hromadného ničení, kterou dodržela (Global Security nedatováno).

Hlavní částí práce bude analýza strategií administrativy prezidenta Baracka Obamy. Ta vůči zmíněným státům zaujímala nějaký postoj a následně proti nim volila různé strategie, podle kterých dále postupovala. Kapitola bude rozdělena do několika podkapitol, ve kterých budou chronologicky seřazeny události a jim odpovídající strategie v konfliktech v letech 2011 - 2016. Analyzovat budu také vojensko - politickou podporu poskytovanou Spojenými státy umírněným rebelům, kteří bojovali proti stávajícím režimům. V Sýrii v roce 2014 nastala změna v této strategii. Největší hrozbu již nepředstavoval režim, ale teroristická organizace ISIL (Islámský stát v Iráku a Levantě), také známý jako ISIS (Islámský stát v Sýrii) nebo IS (Islámský stát). V podkapitolách zmíním i možné faktory, které ovlivňovaly rozsah této vojensko-politické podpory. Poměrně důležitým faktorem byly státy, které podporovaly USA v intervencích (členské státy NATO, Liga arabských států) nebo naopak se proti nim vymezovaly (Rusko, Írán) (BBC 2017). To vše shrnu v poslední kapitole, jež si klade za cíl porovnat participace Spojených států v občanských válkách ve sledovaných státech.

Pro účely bakalářské práce bude třeba využít různé zdroje. V části o teorii konceptu „rogue states“ bude použita odborná literatura, kterou představují knižní monografie a články z odborných časopisů. Jedním z nejvýznamnějších autorů, který se zabývá „rogue states“, je Robert Litwak. V hlavní části bakalářské práce vzhledem k aktuálnosti tématu budu používat internetové zpravodajské servery. V této části budu přímo citovat klíčové aktéry v konfliktech. Jedním z nejdůležitějších zdrojů tak budou oficiální webové stránky Bílého domu. Použiji i oficiální webové stránky Kremle, na které v rešerši zdrojů budou odkazovat v latině, nikoli v azbuce.

2 Koncept „rogue states“

Následující část práce si klade za cíl vyjasnit základní charakteristiky konceptu „rogue states“. Nejprve se budu věnovat vývoji konceptu, který se začal ve větší míře používat v 70. letech minulého století. Samotná definice konceptu je poměrně nejasná a bývá častým diskurzem mezi akademiky i politickými představiteli, proto budu definovat „rogue states“ z více pohledů.

2.1 Vývoj konceptu

Pojem darebácký či ničemný stát, tedy tzv. „rogue states“ není v mezinárodním systému nový. Koncept se v moderních mezinárodních vztazích začal objevovat především po ukončení studené války. Mezinárodní systém se významně změnil v důsledku ukončení bipolárního konfliktu mezi Spojenými státy americkými a Sovětským svazem, a tak se zahraniční a bezpečnostní politika musela přeorientovat jiným směrem. Ukončení konfliktu znamenalo uvolnění mezinárodního systému i pro zbytek světa a dalo nové možnosti pro země třetího světa. Státy již nebyly pod takovým vlivem velmocí. Chování těchto států upoutalo pozornost Spojených států, a tak vznikl koncept „rogue states“. Tyto státy jsou od konce studené války považovány nejvyššími americkými představiteli za největší hrozbu pro světový mír a stabilitu mezinárodního systému (Hoyt: 2000). Éra po ukončení studené války je v kontrastu s předešlými obdobími. Dříve představovaly hrozbu expanzionistické velmoci, jako bylo nacistické Německo nebo Sovětský svaz. Současné zaměření zahraniční politiky USA je na relativně marginalizované státy, které ohrožují svůj region, ale nejsou tak velkou hrozbou pro mezinárodní systém jako celek. Označení „rogue states“ odráží politické preference Spojených států jako velmocí v nově uspořádaném mezinárodním systému. Koncept „rogue states“ bývá často kritizován za jeho subjektivitu. Kritika je směřována na jeho subjektivitu, neboť toto označení často souvisí se státy, jejichž chování není právě v souladu s americkými zájmy v různých regionech (Litwak 1999: 47).

Jako předchůdce konceptu můžeme považovat „pariah state“ či „outlaw state“. „Pariah state“ se objevil v 70. letech minulého století a je obecně definován jako stát, který porušuje mezinárodně uznávané normy. Je pro něj typická politická izolace, chybí důvěryhodná bezpečnostní podpora v rámci struktury velkých mocenských aliancí a je odsouzen na mezinárodních fórech, jako je Organizace spojených národů. Právě mocenské aliance jsou těmi, kdo „pariah state“ určují (Lawal 2012: 226–227).

Klíčovým aspektem současného chápání konceptu je zpravidla touha „rogue states“ získat zbraně hromadného ničení, zejména jaderných zbraní. V akademických diskuzích ze 70. a 80. let však tato touha nebyla považována za projev regionální a mezinárodní agrese. Diskuze byla směřována na stability režimů a regionální asymetrii moci. Před koncem studené války nálepku „rogue states“ měly státy, které sdílely jeden stejný zájem: národní přežití v geografických oblastech, ve kterých pro ně nebyly příliš vhodné podmínky. Obecně zbrojní schopnosti zemí třetího světa zpočátku hrály pouze komplementární úlohu hrozby, kterou představoval Sovětský svaz pro USA. Hrozba šíření zbraní do rozvojových zemí začala být předmětem politických diskuzí až krátce před tím, než došlo k úplnému konci studené války. (Klare 1995: 18–22).

Administrativa George H. W. Bushe se potýkala s nejistotou ohledně nového charakteru mezinárodního systému, jelikož bipolární rozdělení světa bylo ukončeno. Proto USA svou zahraniční politiku přeorientovaly na země třetího světa. Z „rogue states“ se tak stala nejnaléhavější hrozba pro bezpečnostní zájmy USA. Neexistoval způsob, jak donutit vlády těchto problémových států akceptovat stávající mezinárodní standardy chování, jako je například „tabu“ použití jaderných nebo chemických zbraní. Jinými slovy tyto státy neměly problém s použitím všech možných prostředků k dosažení svých strategických cílů (Homolar 2010: 709–710).

Poměrně významnou roli ve formulování „rogue states“ sehrála vláda Williama J. Clintona, který podepsal v roce 1996 zákon o boji proti terorismu, který mimo jiné blokoval transakce mezi americkými korporacemi a zeměmi obviněných z terorismu (CIA 2000: 44). Administrativa Williama J. Clintona

používala pro problémové státy název „backlash states“. Mezi takto označené státy patřily Írán, Irák, Kuba, Severní Korea a Libye. Bylo pro ně typické porušování lidských práv a podpora radikálního extremismu. Ačkoliv se lišily vlády „backlash states“, jejich vůdci měli společný odpor k demokratickým způsobům vládnutí, neboť se obávali, že by mohly vést k destabilizaci jejich stávajících režimů. Tyto státy se odmítaly konstruktivně zapojit do mezinárodního systému a nebyly schopné účinně spolupracovat v aliancích, dokonce ani s podobně smýšlejícími státy. „Backlash states“ investovaly do zbrojení, zejména do programů zbraní hromadného ničení a raketových systémů. Primárním cílem byla ochrana stávajících režimů, případně naplňování expanzivních ambicí. Administrativa Williama J. Clintona považovala za povinnost USA donutit tyto státy k začlenění se do mezinárodního společenství (Lake 1994: 1–3).

Vláda George W. Bushe se problematikou terorismu a „rogue states“ začala zabývat do větší hloubky a vyhlásila tzv. „globální válku proti terorismu“. Nezávisle na útocích z 11. září 2001 se potencionální mezinárodní bezpečnostní hrozby, které představovaly problémové režimy, staly ústředním bodem tvorby zahraniční politiky USA (Homolar 2010: 705–706). Bývalý prezident Bush považoval „rogue states“ za globální hrozbu a jeho zahraniční politika se snažila změnit chování těchto států, a v případě neúspěchu, hodlala tyto režimy zlikvidovat. Důležitou roli sehrálo vydání tzv. Bushovy doktríny. Doktrína jež byla vydaná po útocích z 11. září se zabývá strategií boje proti mezinárodnímu terorismu, tedy i proti „rogue states“. V doktríně je zmiňován pojem preventivní války, spočívající v preventivním útoku na nepřítele. Dále klade důraz na nastolování demokracie formou exportu západních demokratických hodnot do problematických států (Preble 2005). G. W. Bush označil Írán, Irák a Severní Koreu za státy, které představují největší hrozbu jak pro zájmy USA, tak pro celé mezinárodní společenství. Opět je definoval jako státy, které usilují o získání zbraní hromadného ničení, podporují mezinárodní terorismus nebo se ho aktivně účastní. Jedním z primárních cílů Bushovy administrativy se tedy stalo zavádění demokracie v zemích třetího světa (Bush 2002).

Bývalý americký prezident Barack Obama v označování států jako „rogue states“ nepokračoval (Tisdall 2015). „Rogue states“ nahradil pojmem „outliers“ („odlehlé“ státy z hlediska uznávaných hodnot) a za největší hrozbu považoval Írán a Severní Koreu. Charakteristika pro tyto státy zůstala stejná, jako pro „rogue states“. Zahrnovala zbraně hromadného ničení, terorismus a chování států obecně. Obamova administrativa chtěla prosazovat americké zájmy prostřednictvím pragmatické spolupráce s těmito „outliers“ (Litwak 2010).

2. 2 Definice „rogue states“

Znaky typické pro „rogue states“ od 70. let procházely vývojem. Pro každé období byl za určující považován jiný klíčový aspekt. Právě z tohoto důvodu dnes existují značné neshody v tom, jak „rogue states“ definovat. Většina definic je založená na chování států. Nejobecněji můžeme říci, že jedinečnost těchto států spočívá v tom, že mají odlišné vlastnosti a pozorovatelné proměnné, které je odlišují od „normálních států“. Pro někoho je dostačující k identifikaci „rogue states“ pouze seznam států, který je každoročně tvořen americkým ministerstvem zahraničí a zahrnuje státy sponzorující mezinárodní terorismus. Slovník Princetonské university definuje darébacký stát jako „stát, který v mezinárodních činnostech nerespektuje ostatní státy“. Co je přesně myšleno „respektem“ vysvětleno není, takže definici můžeme považovat za nejasnou (Rose 2011). Ucelenější definici nabízí Oxfordský slovník politiky. Jeho definice obsahuje jasnější kritéria chování států, které lze rozdělit do tří základních složek. Za první, „rogue states“ porušují mezinárodní normy v oblasti lidských práv s ohledem na vlastní obyvatelstvo. Za druhé, jsou ochotní buď přímo vykonávat teroristické aktivity, nebo je financovat. Za třetí, snaží se získat zbraně hromadného ničení případně s nimi obchodovat (Homolar 2010: 710).

Tyto nejasnosti v definování vyplývají z odlišného chápání konceptu hlavních představitelů exekutiv USA, kteří „rogue states“ určují. Administrativa Williama J. Clintona označovala za „backlash states“ státy, které porušovaly základní lidská práva vlastních občanů a usilovaly o získání zbraní hromadného

ničení. Mezi hlavní znaky tedy nepatřilo financování či aktivní zapojení se do mezinárodního terorismu (Lake 1994). Po Williamu J. Clintonovi nastoupil do prezidentského úřadu George W. Bush, pro kterého byla typická ostřejší rétorika vůči zemím či aktérům, kteří ohrožovali bezpečnost. V Národní bezpečnostní strategii Spojených států amerických z roku 2002 se uvádí, že v 90. letech 20. století byly Spojené státy svědkem vzniku „rogue states“, které se sice v mnoha ohledech liší, ale sdílí některé společné charakteristiky. Z Bushovy perspektivy bylo pro tyto státy typické terorizování svých vlastních občanů, přivlastňování zdrojů v osobní prospěch vládnoucích elit, porušování mezinárodních smluv, financování terorismu po celém světě a nenávist vůči Spojeným státům (Bush 2002).

3 Sýrie a Libye, naplňování charakteristik „rogue states“

Pro lepší srozumitelnost zmíním v podkapitolách nejdříve základní geopolitické charakteristiky států, které doplním o stručný úvod do občanských válek v Sýrii a Libyi. Hlavní částí této kapitoly bude naplňování znaků „rogue states“. Státy budu zkoumat ve dvou rovinách – podpora mezinárodního terorismu a úsilí o získání zbraní hromadného ničení. Sýrie i Libye v minulosti pravidelně naplňovaly oba zmíněné znaky.

3.1 Sýrie

Sýrie je jednou zemí na blízkém východě, kde žije mnoho náboženských a etnických skupin, jako jsou Kurdové, Arméni, Asyřané, křesťané, Drúzové, Alavité, Šiité a arabští Sunnité, z nichž poslední zmínění tvoří většinu muslimské populace. V moderních dějinách se Sýrie potýká s politickou nestabilitou, také díky výrazně protichůdným zájmům těchto skupin. Od roku 2000 v zemi vládne Bashar al-Asad, který navazuje na vládu svého otce (BBC 2019). Zahraniční politika Asada byla orientována především proti Izraeli a Spojeným státům americkým. Izrael je považován za hlavního nepřítele nejpozději od roku 1967, kdy došlo k obsazení Golanských výšin, které byly do té doby součástí území Sýrie. Asad nechtěl uzavřít mír s Izraelem, dokud nepřestane okupovat Sýrii a podporoval militantní skupiny, které jsou proti židovskému státu. Napjaté vztahy mezi Sýrií a USA vygradovaly v důsledku vraždy bývalého libanonského premiéra v roce 2005. Podezřelý byl prezident Asad a syrské bezpečnostní služby, které operovaly v Libanonu (BBC 2018b).

Sýrii silně zasáhly události tzv. Arabského jara v roce 2011. To, co se zpočátku jevilo pouze jako série demonstrací, postupně přerostlo v celonárodní povstání a již v průběhu roku 2012 můžeme hovořit o vypuknutí občanské války (Holliday 2013: 7). Nepokoje začaly v polovině března roku 2011 na damašském náměstí Mardža, kde přibližně sto padesát protestantů požadovalo propuštění dlouholetých politických vězňů. V následujících dnech vystupoval prezident Bashar Al-Asad v syrské státní televizi, kde hovořil o zahraničních pokusech

destabilizovat zemi. Koncem dubna se poprvé v syrské otázce angažují USA v čele s prezidentem Barackem Obamou a to vydáním nařízení, které mělo za účel zmrazit majetky vedoucích činitelů syrské tajné služby a několika dalších vládních představitelů, kteří byli obviňováni z porušování lidských práv. V syrském konfliktu nastala patová situace, kdy Čína, Rusko a Írán podporují syrskou vládu a Saudská Arábie, Katar, USA a Velká Británie podporují Syrskou svobodnou armádu. Výsledkem bylo vetování rezolucí Rady bezpečnosti Ruskem a Čínou (Křížek – Tarant 2014).

3. 1. 2 Podpora mezinárodního terorismu

Podpora mezinárodního terorismu byl jeden z nejvýznamnějších důvodů označení Sýrie jako „darebáckého“ (rogue) státu. Sýrie se od roku 1979 pravidelně objevuje na seznamu zemí, ve kterých jsou uváděni sponzoři mezinárodního terorismu. Od roku 1986 však již nebyla dokázána žádná její přímá účast na teroristickém útoku (Fletcher 2008).

Režim prezidenta Asada politicky podporoval různé kriminální skupiny, které různými způsoby ovlivňovaly stabilitu regionu Blízkého východu i mimo něj. Sýrie měla rozsáhlou špionážní síť, z níž podporovala teroristické skupiny. Zajišťovala pomoc prostřednictvím dodávek výbušnin a zbraní, poskytováním falešných pasů, ale i oficiálních syrských cestovních pasů, zajišťováním diplomatických azylů, a logistické podpory (Global Security). Syrská vláda sehrála důležitou roli v rozvoji teroristických sítí na svém území. Režim prezidenta Asada přistupoval dost laxe ke snaze dopadení příslušníků Al-Kajdy v průběhu iráckého konfliktu, což vedlo k růstu této teroristické organizace. Obdobně tomu bylo i u ISIS a dalších přidružených teroristických skupin (US Department of State 2013).

Syrská vláda dlouhodobě podporovala protiizraelské teroristické skupiny, zejména tedy radikální Palestince, kterým poskytovala bezpečné útočiště. Podporovala milice Hizballáhu a umožňovala jim provádět útoky proti izraelským cílům ze základen v jižním Libanonu (CRS Report for Congress 2005b: 18). Poskytovala výcvik a logistickou podporu islamistickým palestinským skupinám.

Dále Sýrie umožňovala několika regionálním teroristickým skupinám (Hamás, Palestinský islámský džihád a Lidová fronta pro osvobození palestinského velitelství) mít externí sídlo v Damašku. Sýrie byla také tranzitní cestou pro iránské zbraně, které směřovaly k Hizballáhu. Režim podporoval i Kurdskou dělnickou stranu, které umožnil mít na území Sýrie ústřední základnu pro operace za boj o samostatný stát proti sousednímu Turecku (Fletcher 2008).

3. 1. 3 Sýrie a úsilí o získání zbraní hromadného ničení

Sýrie sice oficiálně podepsala smlouvu o nešíření jaderných zbraní a také dohodu o komplexních jaderných zárukách s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii (MAAE). Nicméně způsob, jakým své závazky naplňovala, je poměrně ambivalentní, neboť byla opakovaně obviňována z pokusů o výrobu jaderné zbraně a šíření znalostí či materiálů o výrobě a použití jaderných zbraní dalším aktérům (NTI 2018).

V 80. letech 20. století se Sýrie snažila o získání jaderných kapacit. V roce 1991 souhlasila Čína s výstavbou prvního výzkumného reaktoru v Sýrii v provincii Der Al-Hadjar. Původně MAAE nesouhlasila s touto dohodou, ale poté co Sýrie uzavřela s agenturou smlouvy o zárukách, v březnu 1992 schválila výstavbu. Reaktor se stal plně funkčním v roce 1998. Mezi Čínou, Sýrií a MAAE bylo dohodnuto, že jaderný reaktor nebude využíván pro vojenské účely. I přesto byly v následujících letech nalezeny v reaktoru antropogenní částice uranu. Přítomnost těchto částic mohla znamenat experimentování s technikami pro izolování plutonia, což by bylo typické pro výrobu jaderných zbraní. Zda k pokusům či k samotnému zhotovení zbraně došlo se nikdy nepotvrdilo (NTI 2012).

V roce 2007 byla izraelským letectvem bombardována provincie Deir ez-Zor ve východní Sýrii. Tato akce nesla název *Operation Outside the Box* a jejím deklarovaným cílem byla likvidace výstavby jaderného reaktoru, který se měl v provincii nacházet. Izrael podpořily i Spojené státy a jeho akci považovaly za legitimní. Dodavatel toho reaktoru pro jaderný program měla být Severní Korea (Melman 2008).

Sýrie byla několikrát obviněna Spojenými státy z vlastnictví chemických zbraní, včetně zpuchýřujícího hořčičného plynu a nervově-paralytických látek, jako je například sarin. Tyto chemické zbraně začala dle představitelů v USA a Evropě vláda prezidenta Asada používat během občanské války k potlačení protestů, byť oficiální syrské zdroje toto tvrzení vždy odmítaly. První použití bylo hlášeno na konci roku 2012 v Homsu, kde došlo k usmrcení sedmi osob jedovatým plynem (Kimball 2019). Západní zpravodajské agentury měly obavy z velkého množství až (několik stovek tun) chemických zbraní, které mohly byly připravené k použití a byly rozptýlené na celém území státu, což zvyšovalo obavu ohledně schopnosti zajistit arzenály v případě úplného rozpadu autority (Warrick 2012).

3. 2 Libye

Narozdíl od Sýrie je Libye více homogenní zemí. Jak etnicky, tak nábožensky. Většinu obyvatel tvoří Berberři a Arabové, kteří vyznávají islám (Commisceo Global nedatováno). V Libyi vládl od roku 1969 plukovník Muammar Kaddáfí, který usiloval o pozici regionálního hegemona severní Afriky. Na mezinárodní úrovni byl Kaddáfí za své vládnutí v Libyi velmi odsuzován. V roce 1975 proběhl neúspěšný převrat proti jeho osobě. Kaddáfí reagoval na převrat velmi tvrdě – jeho represivní metody, které potlačovaly jakýkoliv odpor – reálný, či domnělý – trvaly více než 10 let. Nepřátelé režimu byli vězněni a mučeni. Dále nejenom že podporoval nespočet teroristických organizací, dokonce sám teroristické útoky plánoval. To vedlo k přerušení diplomatických vztahů se západními státy a uvalení ekonomických sankcí (University of Central Arkansas nedatováno).

Také v Libyi proběhlo povstání během arabského jara, které vyústilo v občanskou válku. Protesty a demonstrace proti libyjskému vůdci Muammaru Kaddáfímu začaly již v lednu roku 2011. Důvody protestů byly obdobné, jako v ostatních arabských zemích. Muammar Kaddáfí ze situace obviňoval západní země, které dle něj nerozuměly politickému uspořádání Libye. V reakci na situaci v zemi, během které došlo na střelbu vládních jednotek do demonstrantů, se vláda

USA rozhodla rozšířit vůči Libyi ekonomické sankce a zvažováno bylo i nasazení ozbrojených sil. Klíčovým aktérem v tomto konfliktu byla Francie, která byla od vypuknutí konfliktu rozhodlá se vojensky angažovat a požádala OSN o bezletovou zónu nad Libyí za cílem svrhnout Muammara Kaddáfího z moci (Amanpour 2011). Tento cíl se podařilo naplnit, jelikož během prvního roku občanské války Muammara Kaddáfí zemřel. Předpokládalo se, že po jeho smrti nastane postupná transformace země. Ta se neuskutečnila a namísto ní v zemi panuje stálý chaos (BBC 2018a).

3. 2. 1 Mezinárodní podpora terorismu

Libye se nacházela na seznamu států sponzorujících mezinárodní terorismus od roku 1979 a během 80. let 20. století byla dokonce považována za jejího největšího podporovatele (Pienaar 2008). Zaměstnávání různých teroristických skupin bylo již řadu let typickým rysem Kaddáfího režimu. Libye měla vysoké ambice v muslimském světě a touha politicky ovlivňovat celou Afriku byla hlavní hnací silou libyjské podpory terorismu (Boucek 2005).

Libye poskytovala školení, zbraně, financování, bezpečné útočiště nebo jinou podporu několika palestinským teroristickým organizacím. Podporovala i evropská separatistická uskupení – Irskou republikánskou armádu (IRA) a Euskadi Ta Askatasuna (ETA). Kaddáfí považoval organizaci IRA, která vedla partyzánský boj proti nadvládě Velké Británie, za potencionální možnost, jak destabilizovat západní region. Proto organizaci zásoboval velkým množstvím zbraní. Během irské války za nezávislost měl mít Kaddáfí na svědomí až přes 250 bombových útoků, včetně známé katastrofy letounu nad Lockerbie. Tato teroristická akce vedla k vyloučení Libye z OSN (BBC 2011b).

K dalšímu významnému teroristickému útoku došlo v roce 1986 v Západním Berlíně. Klíčovou roli v plánování a provedení útoku sehrálo libyjské velvyslanectví ve Východním Berlíně. Posledním útokem z 80. let 20. století byla bomba ve francouzském letounu nad Nigerem (Council on Foreign Relations 2005).

Od 90. let 20. století přestává Kaddáfího režim představovat mezinárodní bezpečnostní hrozbu, jak tomu bylo v letech předešlých. Začíná se odklánět od podpory mezinárodního terorismu a navazuje spolupráci se Spojenými státy. Pomáhal sledovat teroristické sítě včetně Al-Kajdy. Z tohoto důvodu byla Libye dne 30. června 2006 odstraněna ze seznamu států sponzorujících mezinárodní terorismu (Kirit 2006).

3. 2. 2 Libye a zbraně hromadného ničení

Libye v roce 1975 podepsala smlouvu o nešíření zbraní hromadného ničení. Stejně jako tomu bylo u Sýrie, i zde panovalo četné množství obvinění z jaderných programů pro vojenské účely. V roce 2004 bylo potvrzeno MAAE, že se Libye během sedmdesátých a osmdesátých let minulého století pokoušela o získání jaderných zbraní. Vzhledem k její relativně nízké úrovni technologického rozvoje byla odkázána k získání zbraní hromadného ničení prostřednictvím zahraničních dodavatelů. Během 70. let se Libye údajně pokusila o nákup jaderných zbraní z Číny a Indie (NTI 2015a). Jako hlavní motivaci režimu získat jadernou zbraň, později argumentoval Kaddáfí po bombardování Tripolisu (ke kterému došlo po teroristickém útoku v La Belle v Západním Berlíně) tím, že nebyli schopni se účinně bránit (Braut-Hegghammer 2009).

V 90. letech 20. století se Kaddáfí pokusil využít chaos způsobený rozpadem Sovětského svazu. Chtěl získat přístup k dřívějším sovětským jaderným technologiím a odborným znalostem. To se mu do značné míry podařilo, jelikož zaměstnával několik ruských vědců, kteří dříve pracovali na jaderném výzkumném programu. Vědci později sami přiznali, že pracovali pro Kaddáfího a tvrdili, že Libye má k dispozici nejmodernější technologie západních zemí (NTI 2011). K dalšímu pokusu o získání zbraní hromadného ničení v 90. letech přispěl vznik pákistánské sítě, která dodávala nukleární technologie a materiály do zemí, které usilovaly o vlastnictví jaderné zbraně. Příležitosti rozvoje nukleárního programu Libye nevyužila, jelikož se potýkala se špatným managementem a nedostatečným

technologickým zázemím. Z těchto důvodů tak byly všechny získané informace téměř k ničemu (CRS Report for Congress 2005a: nestránkováno).

Libye byla v minulosti spojována i s používáním chemických zbraní. Libyjský vůdce Muammar Kaddáfí neměl problém s jejich použitím proti svým nepřátelům. Během osmdesátých let byla Libye obviněna Čadskou republikou z použití hořčičného plynu proti povstaleckým silám. V 90. letech 20. století dodávali chemické zbraně do Libye soukromí dodavatelé z Thajska. Kaddáfí ale nechtěl být závislý na zahraničních dodavatelích, a tak Libye iniciovala založení samostatného programu pro výrobu chemických zbraní. Stejně jako u jaderného programu pro výrobu zbraní se Libye potýkala s nedostatkem technologických zařízení a odborných znalostí. Pokusy tak byly neúspěšné (Global Security nedatováno a).

Na přelomu 20. a 21. století se Kaddáfí začal od snahy získání jaderných zbraní odklánět. Jednou z důležitých příčin tohoto rozhodnutí byla ekonomická situace státu, která se rapidně zhoršovala kvůli mezinárodním sankcím. Klesající ceny ropy a celkově špatné hospodaření v předešlých letech vedlo k velké inflaci, která dosáhla 50 %. Kaddáfí si uvědomoval, že mezinárodní postavení Libye se musí zlepšit, aby bylo umožněno obnovení hospodářství (Braut-Hegghammer 2009).

Proto se dne 19. prosince 2003 libyjská vláda dohodla na odstranění všech materiálů, vybavení a programů zaměřených na výrobu jaderných a jiných mezinárodně zakázaných zbraní (Global Security nedatováno a). Během občanské války v Libyi nebylo, narozdíl od Sýrie, potvrzeno použití chemických zbraní. Libye tedy dodržovala své závazky týkající se likvidace zakázaných zbraní. Po svržení Kaddáfího od moci rovněž nebyly potvrzeny žádné pokusy, které by nasvědčovaly porušení dohody (NTI 2015b).

4 Strategie Baracka Obamy v Sýrii a Libyi

V následujících kapitolách se budu zabývat zvolenou strategií Baracka Obamy vůči Libyi a Sýrii od roku 2011 do roku 2016. Nejprve se pokusím o nastínění zahraniční politiky Baracka Obamy a jeho chápání konceptu „rogue states“. Barack Obama sliboval, že zahraniční politika Spojených států se pod jeho vedením bude vydávat diplomatickým směrem, což se lišilo od předešlé administrativy George W. Bushe. V dalších podkapitolách se budu již věnovat konkrétním strategiím Obamovy administrativy v občanských válkách v Sýrii a Libyi.

4.1 Administrativa Baracka Obamy

Již během prezidentské kampaně Baracka Obamy se někteří američtí politologové shodovali na tom, že případné vítězství tohoto kandidáta by díky jeho vizím mohlo zlepšit světový pohled na zahraniční politiku USA (Traub 2007). Hlavním cílem Obamovy zahraniční politiky bylo obhájení vedoucího postavení USA v měnícím se světě, ve kterém bylo zpochybněno novými aktéry, zejména rozvíjejícími se zeměmi (Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jižní Afrika). V tomto ohledu se Obama odlišoval od svého předchůdce Bushe, který kladl důraz na unilaterální zásahy. Naopak Obama předpokládal, že Spojené státy už nemohou jednat v nově uspořádaném světě pouze samy za sebe. Podle Baracka Obamy nesmí být zahraniční politika vedená v duchu patrona, ale v duchu partnera. Obamova administrativa se snažila využívat diplomacie a rozvojové pomoci. Prostřednictvím postupných politických a ekonomických reforem chtěl dosáhnout i rozšíření demokracie na Blízkém východě (Dimitrova nedatováno).

Kvůli novému mezinárodnímu uspořádání bylo vyžadováno, aby Obama vyvinul strategii pro jednání s těmi státy, které byly odhodlány zůstat mimo něj nebo ho nějakým způsobem narušovat. Obama měl ambice měnit dějiny směrem k bezpečnějšímu a mírumilovnějšímu světu. Svou vizi formuloval v projevu z roku 2009 v Praze. Mluvil o výzvě pro svět bez jaderných zbraní, která obsahovala čtyřdílnou agendu pro odzbrojení – 1) Snížení úlohy jaderných zbraní v národní

bezpečnostní strategii USA, 2) jednání o nové smlouvě s Ruskem o strategickém snižování zbraní, 3) dosažení celosvětového zákazu jaderných zkoušek a výroby materiálů pro jaderné zbraně, 4) posílení Smlouvy o nešíření jaderných zbraní (Indyk – Lieberthal – O’Hanlon 2012a: 185–186). Za největší hrozbu pro globální bezpečnost považoval možnost, že by se jaderné zbraně dostaly do rukou teroristů. Hlavním cílem Obamovy administrativy tak bylo vytvoření nové smlouvy o kontrole jaderných zbraní, s čím souviselo vyjednání s bývalým ruským prezidentem Dmitrijem Medveděvem o strategickém snižování počtu jaderných hlavic (BBC 2009).

Prezident Barack Obama v označování států jako „rogue states“ nepokračoval. Po ostré rétorice Bushovy administrativy vůči problémovým státům se pokoušel spíše o diplomatická řešení a využívání regionálních koalic (Tisdall 2015). Tvrdil, že ve sféře mezinárodní politiky je nebezpečné státy zobecňovat. „Každý stát je přece vzhledem ke své historii, zeměpisné poloze, kultuře i prodělaným konfliktům jedinečný.“ (Obama 2004: 261). Obamova administrativa tak volila individuální strategii ke každému problematickému státu. Místo „rogue states“ použil pojem „outliers“, kterými myslel odlehle státy ve smyslu uznávaných hodnot a norem. Mezi ně patřily Írán a Severní Korea především kvůli jaderným zbraním, což jak bylo zmíněno, Obama považoval za největší hrozbu. V případě Íránu, že by jadernou zbraň získal a v případě Severní Koreji, že by jadernou zbraň použila. Obamova administrativa chtěla prosazovat americké zájmy prostřednictvím pragmatické spolupráce s těmito „outliers“ (Litwak 2010). Ve svém inauguračním projevu zmínil, že je ochoten vyjednávat s „outliers“, pokud se vzdají svých praktik. Tato nabídka měla za cíl měnit kurz nastavený bývalým prezidentem Bushem. Byla to poměrně naivní myšlenka, místo vyjednávání byl proveden v roce 2009 jaderný test v Severní Koreji. Na druhou stranu zlepšil „image“ Spojených států, jelikož světu ukázal, že se snažil řešit spory diplomatickou cestou (Indyk – Lieberthal – O’Hanlon 2012b).

Obamova administrativa plně podporovala opoziční síly v převratech v rámci arabského jara. Barack Obama na toto téma v roce 2012 pronesl projev, ve kterém se vyjádřil následovně: „Zastáváme tyto názory, protože věříme, že

svoboda a právo na sebeurčení není unikátní pro jednu kulturu. nejsou to jenom americké nebo západní hodnoty – jsou to obecné hodnoty pro všechny. I když máme před sebou velké překážky ke změně v demokracii, jsem přesvědčen, že jedině vláda lidu, lidmi a pro lidi je schopna přivést zpět stabilitu, prosperitu a příležitost pro všechny, tu příležitost, která bude sloužit jako základ pro mír v našem světě.“ (Obama 2012b).

4.2 Občanská válka v Sýrii (2011–2013)

Převrat byl podporován Spojenými státy i v Sýrii. Barack Obama v květnu v roce 2011 vyzval Bashara al-Asada, aby odstoupil ze své funkce prezidenta v důsledku násilných potlačování demonstrací. Rétorika Baracka Obamy byla podpořena novými sankcemi, které měly za cíl znemožnit Asadovi financovat další vojenské operace (Wilson – Warrick 2011). Škála represivních opatření byla poměrně široká. Od omezení obchodu, až po „zmrazení“ aktivit prominentních členů a firem Asadova režimu. Zahrnuty byly také některé banky, které jim měly poskytovat finanční podporu (Myers – Shadid 2011) .

Prezident Barack Obama vydal v srpnu výkonné nařízení, které blokovalo majetek syrské vlády a zakazovalo nové investice v Sýrii. Byl tak znemožněn export ropy nebo ropných produktů syrského původu a osobám a společnostem z USA byla zakázána účast na transakcích zahrnujících syrskou ropu nebo ropné produkty (U.S. Department of State nedatováno). Současně Barack Obama zastával názor, že budoucnost Sýrie musí stanovit její obyvatelé, kteří o pomoc v podobě zahraniční intervence nestáli. Syrský lid si tak měl svobodně zvolit vlastního vládcu. „To, co Spojené státy podporují, je snaha o vytvoření Sýrie, která bude demokratická, spravedlivá a inkluzivní pro všechny Syřany. Tento výsledek podpoříme tím, že budeme naléhat na prezidenta Asada, aby odstoupil a budeme prosazovat univerzální práva syrského lidu spolu s ostatními v mezinárodním společenství.“ (Obama 2011e).

V roce 2012 mluvčí ministerstva zahraničí Sýrie potvrdil, že Asadův režim vlastní chemické zbraně, které podle jeho slov nikdy nebudou použity proti

syřským lidem nebo civilistům v průběhu občanské války. Podle mluvčího chtěl Asad chemické zbraně použít jen v případě vnější agrese (Sen 2018). Barack Obama v reakci na toto prohlášení začíná měnit svůj postoj vůči Sýrii. Do té doby se snažil nalézt řešení sporu diplomatickou cestou, ale pokud by se Sýrie pokusila zbraně přemístit nebo dokonce použít, poprvé zvažoval vojenskou intervenci. Spojené státy spolupracovaly s regionálními spojenci se kterými vypracovaly pohotovostní plány proti nejhrošším scénářům, jaké představovalo nasazení chemických zbraní (Ball 2012).

K chemickému útoku nakonec doopravdy došlo. Podle OSN se uskutečnil ve východním Damašku v září v roce 2013. Ve zprávě OSN nebylo uvedeno kým byl útok proveden, nicméně díky podrobnostem o použitých látkách, které uvedly USA, Francie a Velká Británie bylo velmi pravděpodobné, že za útok byl zodpovědný režim Bashara Al-Asada (Borger 2013). 3. září 2013 vydali v reakci na útok představitelé Senátu návrh *SJ Res 21*, který povoloval použití vojenských sil proti vládě Sýrie (Congress 2013). Vedoucí představitelé Senátu dosáhli kompromisu ohledně usnesení, díky kterému mohl prezident Obama použítit vojenské síly proti Sýrii po dobu až 60 dnů s jednorázovým prodloužením o 30 dnů (Rogin 2013). Pár dní po schválení návrhu pronesl Barack Obama projev, ve kterém vysvětloval své rozhodnutí zasáhnout v Sýrii. Hovořil o vyústění pokojných protestů proti represivnímu režimu Bashara Al-Asada v brutální občanskou válku, ve které bylo zabito více než 100 000 osob a miliony osob ze země uprchly. Dále mluvil o svém zpočátku negativním postoji k vojenské intervenci. Domníval se, že nelze vyřešit občanskou válku cizí země násilím, zejména po zkušenosti s válkami v Afghánistánu a Iráku. Situace se ale podle Baracka Obamy po použití chemických zbraní proti syřskému lidu významně změnila. Byly naplněny znaky zločinu proti lidskosti, došlo k porušení mezinárodní dohody o zákazu chemických zbraní, kterou schválil v roce 1997 Senát Spojených států. V tomto projevu Obama oznámil, že „je v zájmu národní bezpečnosti Spojených států, aby reagovaly na použití chemických zbraní Asadovým režimem prostřednictvím cíleného vojenského úderu. Účelem tohoto úderu by bylo odradit Asada od dalšího použití chemických zbraní, dále zhoršit

schopnost režimu je nasadit znovu a objasnit světu, že jejich používání nebude tolerováno.“ (Obama 2013).

Plánovaný letecký úder nebyl podpořen Ruskem. Ruský prezident Vladimir Putin se vymezoval k jakékoliv spolupráci. Tvrdil, že Rusko má své vlastní plány, které závisí na tom, jak se situace v Sýrii bude vyvíjet (Roberts – Ackerman 2013). Naopak Francie byla jediným významným evropským spojencem, který podporoval americkou vojenskou akci v Sýrii. Francouzský prezident plně podpořil Obamovu výzvu k vojenskému úderu (Barzegar 2013).

Nakonec však Barack Obama k vojenské akci nepřistoupil. Jako jeden z důvodů uvedl, že by nedokázal získat podporu většiny americké veřejnosti. Nebyl si jistý, zda by po válce v Iráku byla podpořena další vojenská akce na Blízkém východě, která postrádala přímou hrozbu nebo útok proti Spojeným státům. Významnou roli tedy sehrálo veřejné mínění Američanů, kteří se stavěli proti intervenci v Sýrii, ale také to, že došlo ke zhoršení vnímání osoby prezidenta Baracka Obamy v očích veřejnosti, díky stagnující ekonomické situaci země.

Navíc se naskytla možnost pokračovat v řešení sporu diplomatickou cestou. Rusko navrhlo přesun chemických zbraní na bezpečné místo v Sýrii a syrská vláda s tímto krokem souhlasila a přistoupila na ruský návrh odevzdání kontroly nad svými chemickými zbraněmi (PBSO 2013).

4. 2. 1 Strany bojující v syrském konfliktu

K pochopení dalšího vývoje konfliktu a zvolených strategií Baracka Obamy je důležité uvést strany bojující v konfliktu. Nejjednodušší rozdělení je na ty, které Asadův režim podporovaly, a které ho chtěly svrhnout. Na mezinárodní scéně stály na straně Asada především Rusko, Čína a Írán. Podpory se mu dostávalo též od milic libanonského Hizballáhu a jiných šíitských milic přicházejících z Iráku, Afghánistánu a Jemenu. Na straně požadující odstoupení syrského prezidenta a podporující „rebely“ stály USA, Turecko, Jordánsko a ostatní arabské státy z Perského zálivu. Termín „rebelové“ zahrnuje obrovské a rozmanité pole

bojovníků, a to jak umírněnějších, tak radikálních, z nichž někteří i spolupracovali s džihádistickými frakcemi jako je třeba Al-Kajda (BBC 2017a).

Pro Írán je Sýrie klíčovým spojencem v arabském světě už od roku 1979, kdy probíhala Íránská revoluce. Írán podporoval režim Bashara Al-Asada dodáváním zbraní. Čína měla se Sýrií úzké obchodní vazby, což ale nebyl jediný důvod podpory režimu. Číňané mají negativní postoj k jakékoliv vnější intervenci a k použití ozbrojené síly proti režimům. Největší podporu oficiální syrské armádě prezidenta Asada poskytovalo Rusko, které mělo dlouhodobé strategické a finanční zájmy v Sýrii (Krishnadev 2013). Prozápadní tisk viděl v angažování se Ruska v syrském konfliktu Putinovo úsilí o znovuvybudování Ruska jako světové velmoci, s čímž hlavně souviselo i posilování ruské armády. Za další ovlivňující faktor bylo považováno svržení libyjského vůdce Muammara Kaddáfího, se kterým měl Putin dlouhodobé ekonomické vazby a jeho pád považoval za oslabení vlivu Ruska v arabských zemích (BBC 2017b). Tato tvrzení nebyla oficiálně potvrzeno ruskou vládou. Putin jako hlavní důvod podpory uváděl obavu z rozpadu Sýrie jako státu. Chtěl „[...] udržet právní moc a pak postupně spolu se syrským lidem a společně s našimi partnery v Evropě a Spojenými státy přemýšlet o tom, jak transformovat tuto společnost tak, aby byla více moderní, životaschopnější a více humanistická.“ (Putin 2014).

Aktéra, který od počátku povstání vážně kritizoval režim prezidenta Asada, představovalo Turecko. Turecký prezident Erdogan podporoval syrskou opozici a čelil zátěži přílivu téměř dvou milionů uprchlíků. Politika umožňující povstaleckým bojovníkům, dodávkám zbraní a uprchlíkům projít jeho územím byla zneužívána zahraničními džihádisty. Byl však kritický vůči koaliční podpoře pro kurdské milice lidové obranné jednotky (YPG), což je afiliace zakázané turecké strany Kurdistánu (PKK) (BBC 2015c).

Spojené státy podporovaly umírněné rebely, kterými byly Syrské demokratické síly (SDF). Tato frakce vznikla spojením sjednocené národní vojenské síly pro všechny Syřany a byla tvořena Kurdy, Araby, Asyřany a dalšími, kteří žili na geografickém území Sýrie. SDF měla převzít samosprávu Sýrie. Mezi

nejvýznamnější frakce patřily právě kurdské milice lidové obranné jednotky (YPG) a obranné jednotky pro ženy (YPJ) (IHS nedatováno).

Posledním aktérem v syrském konfliktu je ISIL (Islámský stát v Iráku a Levantě), později ISIS (Islámský stát v Sýrii), dnes už jen IS (Islámský stát). Syrský konflikt od roku 2014 již není pouze mezi Asadem a povstalci, ale ještě mezi umírněnými povstalci a radikálními islamisty. Opozice se tak stala ideologicky roztržštěnou (BBC 2013). Islámský stát začíná být v té době považován za největší hrozbu v syrském konfliktu.

4. 2. 2 Boj proti ISIL (2014–2016)

V roce 2014 začínají Spojené státy více podporovat umírněné rebely. Poskytovaly více zbraní a školení v rámci tajného programu *train and equip*, který byl řízen CIA (Bowman 2014). Program *train and equip* měl za cíl:

- 1) chránit Sýrii před útoky vládnoucího režimu a stabilizovat území pod kontrolou opozice,
- 2) chránit Spojené státy, spojence a syrský lid před hrozbami teroristů v Sýrii,
- 3) vytvořit podmínky pro vyjednání dohody o ukončení konfliktu v Sýrii (Blanchard 2015). Prezident Barack Obama vyloučil možnost nasazení pozemní ofenzívy vojsk USA, jelikož to považoval za zbytečné pro dosažení cílů programu *train and equip* (Welch – Bailey 2016). Strategická změna nastala kvůli posilování moci prezidenta Bashara al-Asada. Dalším faktorem bylo poskytování zbraní režimu Ruskem a jeho neochota spolupracovat se Spojenými státy. Významnou hrozbou se stali radikální islamističtí bojovníci Al-Kajdy, později ISIL, kteří se začínají konfliktu taktéž účastnit. Spojené státy se v rámci programu *train and equip* nejvíce obávaly možnosti, že by rakety, kterými vybavují opozici, skončily v rukou těchto radikálních islamistických skupin. To by pak způsobilo hrozbu komerčním a spojeneckým letadlům v regionu (Bowman 2014). Obamova strategie se tak postupně během syrského konfliktu začínala přeorientovávat na boj proti islamistickým radikálům v regionu, zejména tedy proti ISIL (Rogers 2014).

Syrský prezident Bashar al-Asad byl ochoten spolupracovat při boji proti ISIL, ale varoval Spojené státy před prováděním náletů na teroristické cíle bez svolení Damašku. Takové jednání by bylo považováno za vnější agresi. Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov situaci komentoval tím, že by si Spojené státy měly vybrat, co je pro jejich zájmy důležitější. Jestli změnit režim a podstoupit riziko, že se Sýrie rozpadne, nebo najít pragmatické řešení, jak spojit úsilí proti společné hrozbě, kterou představuje mezinárodní terorismus (The Guardian 2014).

Boj proti teroristické organizaci ISIL vyvrcholil 22. září 2014, kdy americký prezident Barack Obama nařídil americkým ozbrojeným silám, aby zahájily nálety na cíle ISIL v Sýrii. Tyto nálety byly součástí kampaně Spojených států, která měla za cíl zajistit, aby síly ISIL nenašly žádné bezpečné útočiště (Obama 2014a). Obama v projevu o rozhodnutí se vojensky angažovat proti ISIL hovořil o svém primárním zájmu, kterým bylo ochraňovat Američany. Během několika posledních let Spojené státy důsledně bojovaly s teroristickými organizacemi a budou podle Obamy v tom i nadále pokračovat v případě Sýrie, kde největší hrozbu představovala ISIL. Tato teroristická organizace nejvíce ohrožovala obyvatele Iráku, Sýrie a celého regionu blízkého východu. Pokud by byli tito teroristé ponecháni bez kontroly, mohli podle amerického prezidenta představovat hrozbu i nad rámec tohoto regionu, a to i přímo pro Spojené státy. V další části projevu se věnoval komplexní a trvalé strategii boje proti terorismu, která měla za cíl degradovat a nakonec zcela zničit ISIL. Jeho strategie v boji proti teroristické organizaci v Sýrii byla následující: „V boji proti ISIL se nemůžeme spoléhat na režim Asada, který terorizuje vlastní obyvatele, režim, který nikdy nezíská legitimitu, kterou ztratil. Namísto toho musíme posílit opozici jako nejlepší protiváhu extremistů a zároveň usilovat o politické řešení, které je nezbytné pro vyřešení krize Sýrie jednou provždy.“ (Obama 2014b).

Druhé kolo náletů, které proběhlo 25. září 2014, provedly letouny Spojených států a jejich arabských spojenců. Cílem byla likvidace ropných rafinérií ovládaných ISIL. Tato organizace používala prostředky získané z nelegálního prodeje ropných produktů k financování svých teroristických aktivit (Martinez 2014).

Tato vojenská akce, která byla zahájena bez souhlasu Damašku, zvedla vlnu reakcí po celém světě. Vznese i větší napětí do vztahu mezi Spojenými státy a Ruskem. Ruský prezident Putin považoval nálety Spojených států za agresi proti svrchovanému státu, která je v rozporu s mezinárodními normami (Madison 2017). Rusko také odkazovalo na absenci rezoluce OSN, která by akci schvalovala. Stejně vyjádření bylo i od Číny, která souhlasila s bojem proti terorismu, ale zároveň se vymezovala proti porušení národní suverenity. Na druhou stranu akce byla podpořena Saúdskou Arábií a dalšími devíti arabskými státy. Pomoc přivítaly i opoziční skupiny, které bojovaly proti Asadovi i proti ISIL (Black – Roberts 2014).

Na základě žádosti Bashara al-Asada o vojenskou pomoc se kterou se obrátil na Ruskou federaci, 30. září 2015 schválil ruský parlament rezoluci prezidenta Vladimíra Putina, která mu umožnila zahájit letecké útoky v Sýrii. Ruský prezident Putin žádost komentoval tím, že chtějí jednat preventivně, bojovat proti militantům a teroristům. Ruské letecké akce měly být směřovány na všechny teroristy na území Sýrie, nikoli jen na ISIL (BBC 2015a). USA a jejich spojenci byli přesvědčeni, že letecké údery se odehrávaly na místech, kde byla přítomnost ISIL minimální nebo dokonce žádná. Jejich cíle byly spíše zaměřeny na povstalce podporované západními státy a jejich spojenci z Perského zálivu. Podle amerických představitelů byla zasažena nejméně jedna skupina, kterou vyzbrojila a vycvičovala CIA. Americký ministr zahraničí John Kerry vyjádřil vážné obavy ohledně leteckého úderu Ruska, vycházející z přesvědčení, že záměrem nebyl boj proti ISIL, ale podpora režimu Bashara al-Asada (Payne – Starr – Cullinane 2015).

Také Írán, který podporoval režim prezidenta Asada, začal zvyšovat vojenskou podporu v syrském konfliktu. Írán přiznal, že vysílá vojenské poradce do Sýrie, ale zároveň popřel přítomnost svých pozemních sil. Nepotvrzené zprávy toto tvrzení vyvracely a uváděly, že do Sýrie dorazily stovky iránských vojáků. Íránští vojáci byli údajně spojeni s vládními silami a bojovníky z šíitského islamistického hnutí Hizballáh při útocích na povstalecké opozice v severní a střední Sýrii (BBC 2015b).

14. listopadu 2015 proběhla schůze OSN, kde byla řešena otázka Sýrie. Mezinárodní skupina pro podporu Sýrie (ISSG) diskutovala o tom, jak urychlit

vyřešení syrského konfliktu. Členové ISSG vyjádřili jednomyslný souhlas s naléhavostí na ukončení utrpení syrského lidu, fyzického zničení Sýrie, destabilizace regionu a následného nárůstu počtu teroristů, kteří se připojovali k bojům v Sýrii. Pět stálých členů Rady bezpečnosti OSN se zavázalo, že podpoří rezoluci, jejímž cílem bylo vykonat mise OSN pro monitorování příměří v těch částech země, kde by se pozorovatelé nedostali pod hrozbu útoků. Dále by mise měly podpořit proces politického přechodu v zemi (United Nations 2015). V reakci na schůzi OSN Barack Obama poslal až padesát speciálních operačních vojsk. Celková strategie boje proti ISIL zůstávala stejná, jen nově budou američtí vojáci pomáhat koordinovat místní pozemní síly na severu země. Americký ministr zahraničí John Kerry na jednáních s vůdci Ruska, Saúdské Arábie a Íránu, vysvětloval povolání vojsk, jako součást politiky, která zahrnovala diplomatický tlak na zahájení jednání, které mělo vyústit v politickou transformaci v Sýrii. Spojené státy tak zintenzivňují jak boj proti radikálním islamistům, tak i diplomatické úsilí o ukončení konfliktu (Roberts – McCarthy 2015).

Intenzivnější zapojení se Spojených států do syrského konfliktu se nejevilo jako efektivní, jelikož během roku 2016 stále probíhal boj o moc. Jeden z nejzásadnějších momentů toho roku představovala bitva o Aleppo. Na jedné straně stály síly Asadova režimu za podpory Ruska a Íránu, na straně druhé umírnění povstalci, zejména YPG, za podpory západních zemí. V rámci zásahů intervenujících zemí byla vznesena řada vzájemných obvinění (Nougayrede 2016). Spojené státy byly kritizovány kvůli usmrcení šedesáti čtyř civilistů během leteckých úderů mezi 20. listopadem 2015 a 10. zářím 2016 (The Guardian 2016). Rusko kritizovalo Spojené státy za bombardování syrských vládních vojsk a v návaznosti na to svolalo mimořádnou schůzi OSN. Americká velvyslankyně v OSN Samantha Power se ke schůzi vyjadřovala jako k „jedinečné, cynické a pokrytecké senzaci Ruska“. Přišlo jí absurdní, aby někdo, kdo pět let podporuje a chrání Asadův režim, vznesl obvinění proti Spojeným státům, které usilují o nastolení míru v zemi (Nougayrede 2016).

Spojené státy nazývaly ruské akce v Sýrii „barbarstvím“, nikoli protiteroristickou válkou. Samantha Power tvrdila, že „místo snahy o nastolení

míru Rusko a Asad intenzivně válčí. Namísto toho, aby pomohli civilistům při záchraně životů, bombardují humanitární konvoje a nemocnice, které se zoufale snaží udržet lidi naživu.“ (Nichols – Bayoumy 2016).

V únoru roku 2016 došlo ke změně strategie Spojených států, které usilovaly o první příměří v syrské válce po pěti letech. S tímto příměřím souhlasili i ruští představitelé, ale v praxi dohoda nebyla příliš účinná. V Aleppu boje stále eskalovaly a jak po vládních, tak po povstaleckých leteckých úderech přibývalo mrtvých civilistů (Abc 2016). Příměří tak bylo spíše iniciováno na mezinárodní scéně, protože konkurenční muslimské skupiny se boje vzdát nechtěly. V Aleppu vydrželo příměří pouhé tři dny. Syrská vláda se snažila situace využít a zahájila pozemní ofenzivu, doprovázenou leteckým ostřelováním velkého rozsahu a intenzity, aby převzala plnou kontrolu nad městem. Na nouzovém zasedání Rady OSN v Ženevě varoval vysoký komisař pro lidská práva Zeid Ra'ad al-Hussein, že byly spáchány během uplynulého roku „zločiny historických rozměrů“ (BBC 2016c).

Ve druhé polovině roku 2016 se prezidentský mandát Baracka Obamy blížil ke konci, a tak i angažovanost Spojených států v syrském konfliktu nebyla tak zásadní. Namísto toho se novým klíčovým aktérem stalo Turecko. Jeho primárním cílem bylo zastavit YPG, které byly doposud největším spojencem USA (BBC 2016b). Začalo být i velmi aktivní ve vyjednávání příměří s Ruskem, které využilo pasivitu Spojených států a úspěšně upevnilo pozici Asada.

Z toho vyplývá, že Baracku Obamovi se nepodařilo naplnit své dva hlavní cíle. Svrhnout syrského prezidenta Bashara al-Asada a ani zničit ISIL. Obamovi bylo vyčítáno jeho ustupování z konfliktu, což umožnilo Íránu a Rusku upevnit pozici stávajícího režimu. Tím, že již ke konci svého mandátu nepodporoval v takové míře opoziční síly YPG, došlo opět k posílení pozic ISIL. Bylo mu přičteno i obvinění z velké uprchlické krize v Evropě, jelikož západní státy se domnívaly, že v syrském konfliktu se měly Spojené státy angažovat důsledněji (Ahmad 2016). Participace Spojených států amerických v občanské válce v Sýrii, pod vedením prezidenta Baracka Obamy, tak lze považovat za neúspěšnou, vzhledem k deklarovaným cílům jeho administrativy.

4.3 Občanská válka v Libyi (2011)

Ve Washingtonu probíhaly debaty o intervenci v Libyi hned po vypuknutí nepokojů (Blomdahl 2018). Ve svém projevu ze dne 23. 2. 2011 Obama hovořil o nepřetržitém monitorování situace v Libyi jeho národním bezpečnostním týmem. Ten vynakládal podle slov Baracka Obamy největší úsilí, aby ochránil americké občany. Proto došlo k výzvě, aby Američané žijící v Libyi zemi opustili. Barack Obama odsuzoval násilné potlačování nepokojů, ke kterému již bezprostředně po jejich vypuknutí docházelo. „Spojené státy také silně podporují univerzální práva libyjského lidu. To zahrnuje práva na pokojné shromáždění, svobodu projevu a schopnost libyjského lidu určit svůj vlastní osud.“ (Obama 2011b). Pár dnů po projevu amerického prezidenta došlo k uvalení sankcí a zbrojního embarga na režim Muammara Kaddáfího. Došlo ke zmrazení 30 miliard dolarů vládních aktiv uložených v USA. Všem libyjským úředníkům, kteří se podíleli na násilném jednání Kaddáfího režimu hrozilo, že budou společně s ním vystaveni trestnímu stíhání ve věci spáchání válečných zločinů (Cooper – Landeler 2011).

Dle slov Baracka Obamy, pokud se režim dopustí masového násilí proti vlastnímu obyvatelstvu za účelem setrvání u moci, ztrácí tak legitimitu a neměl by ve vládnutí nadále pokračovat. Proto Spojené státy budou usilovat o odstoupení Muammara Kaddáfího od moci (Golovnina – Charbonneau 2011). Barack Obama tak zahájil sérii vyjednávání o tom, jak dále postupovat v Libyi. Zda zahájit vojenskou intervenci, či nikoli. Poradci Pentagonu a Bílého domu byli vůči otázce vojenské intervence poměrně skeptičtí, vzhledem k trvajícím angažmá armády Spojených států v Afghánistánu a Iráku (Hastings 2011).

Barack Obama se též do vojenské intervence pouštět zpočátku nechtěl. Především kvůli veřejnému mínění Američanů, kteří nepovažovali Spojené státy odpovědné za řešení situace v Libyi. Navíc americká veřejnost nechtěla, aby se opakovaly scénáře z válek v Afghánistánu a Iráku, kde USA do značné míry nedokázaly dosáhnout svých cílů (Pew Research Center 2011).

Naopak Francie a Velká Británie byly již od počátku libyjského konfliktu rozhodnuty se vojensky angažovat. Klíčovou roli sehrál francouzský prezident Nicolas Sarkozy, který jako první požádal na konci února 2011 o vyhlášení bezletové zóny nad Libyí. Velká Británie v čele s tehdejším premiérem Davidem Cameronem dodržela anglicko-francouzskou obrannou smlouvu, podepsanou v roce 2010, a tak ve vojenské intervenci od začátku Francii plně podporovala (Boeke, Zuijdewijn 2016: 25).

Dne 17. 3. 2011 Rada bezpečnosti OSN schválila bezletovou zónu nad Libyí a „všechna nezbytná opatření“ na ochranu civilistů. Hlasování se zdržely Čína, Rusko, Německo, Indie a Brazílie, které chtěly upřednostnit řešení konfliktu mírovými způsoby. Pro Radu bezpečnosti byla důležitá podpora Ligy arabských států, která hraje klíčovou roli při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti v regionu (United Nations 2011). Tři dny po schválení rezoluce o bezletové zóně Barack Obama nařídil americkým silám zahájit útoky proti libyjským vojenským cílům. Operace byla zaměřena na ochranu civilistů před útoky Kaddáfího armády. Většina poradců Baracka Obamy však nadále postrádala přesvědčivý americký strategický zájem, a tak se do jisté míry proti operaci vymezovali (Blomdahl 2016). Vojenská akce vedená Spojenými státy pod názvem *Operation Odyssey Dawn* byla uskutečněna společně s Velkou Británií, Francií, Kanadou a Itálií. Kromě ochrany civilistů měla za další cíl oslabit Kaddáfího vojenské jednotky, aby nebyly schopny odolávat letecké invazi. První útok byl proveden americkými ponorkami a byl zaměřen na protivzdušnou obranu Libye (Gerler 2011). Od počátku akce americký prezident zavrhnul možnost nasazení pozemních jednotek (BBC 2011a).

Po provedení operace *Odyssey Dawn* Barack Obama doufal, že Spojené státy budou schopny přenést vedení operace na jiné subjekty (země, skupiny zemí nebo nadnárodní organizace). Jako nejvhodnějšího uchazeče vnímal NATO. Spojené království, Francie a Itálie též podporovaly převzetí kontroly nad operacemi Severoatlantickou aliancí, naopak Německo a Turecko jasně vyjadřovaly svůj nesouhlas (Global Security nedatováno b). Barack Obama byl ale rozhodnutý, že Spojené státy si ponechají již jen podpůrnou úlohu a hlavní kontrolu nad operací převezme NATO (Sanger, 2012: 352–353). Aliance tedy 31.

března 2011 souhlasila s výhradním velením a s převzetím kontroly nad mezinárodní vojenskou operací v Libyi. Letecké a námořní síly NATO tak začaly s vojenskými akcemi na ochranu civilistů a obydlených oblastí. V průběhu konfliktu aliance své kroky úzce konzultovala s OSN, Ligou arabských států a dalšími mezinárodními partnery (NATO 2015).

Podpurná role Spojených států v libyjském konfliktu měla spočívat v podpoře svých spojenců, nesoucích větší část vojenského břemena. Jedním z cílů Baracka Obamy tedy bylo přesvědčení spojenců, aby převzali větší odpovědnost za globální bezpečnost. Obama hovořil k této nové koncepci amerického vedení v projevu 28. března 2011, ve kterém prohlásil, že Spojené státy „by se neměly bát jednat, ale břemeno akce by nemělo ležet pouze na Americe. Naším úkolem v Libyi je místo toho mobilizovat mezinárodní společenství pro kolektivní akce.“ (Obama 2011c). Dalším faktorem ovlivňujícím přenechání hlavní role v libyjském konfliktu Severoatlantické alianci bylo významné snížení rizik a nákladů, které by Spojené státy musely nést. To jak z pozice armády Spojených států, tak z hlediska amerických daňových poplatníků. Z těchto důvodů by participace Spojených států měla být omezena pouze na poskytování humanitární pomoci. Dále budou usilovat o zajištění více než 30 miliard dolarů, zmrazených aktiv Kaddáfího režimu, aby bylo možné jejich použití na obnovu Libye. „Konec konců, peníze nepatří Kaddáfímu nebo nám – patří libyjskému lidu. A my zajistíme, že je dostanou.“ (Obama 2011c).

I přes prohlášení Baracka Obamy, že se Spojené státy již vojensky nebudou zapojovat do libyjského konfliktu, bylo v následujících měsících Obamovo administrativou potvrzeno, že americké vojenské síly se nadále účastnily některých leteckých úderů v rámci NATO (Savage – Shanker 2011). Pomáhaly Severoatlantické alianci v operaci *Sjednocený ochránce*, což byla první velká vojenská akce této aliance od roku 1999. Spojené státy poskytly speciální protiradarové rakety, které sloužily k likvidaci protivzdušné obrany Libye, dále bezpilotní letouny (50 % ze všech letounů členských států NATO) a letouny umožňující doplňování paliva za letu (80 %). Dále Spojené státy sehrály klíčovou roli v zajišťování inteligentních technologií k průzkumu a sledování cílů.

Severoatlantická aliance by bez podpory Spojených států nejspíše neměla kapacity na to operaci uskutečnit (Greenleaf 2013: 37–38).

4.3.1 Podpora rebelů

V rámci operace *Sjednocený ochránce* vysílalo několik intervenujících zemí malé týmy vojenských poradců, kteří pomáhali s plánováním strategií bojů. Toto poradenství nebylo v rozporu s rezolucí OSN, která výslovně vylučovala „okupační moc“. Spojené státy, Spojené království, Francie a Itálie tak dodávaly do Libye vojenský personál. Poskytování zbraní rebelům nebylo možné, jelikož by to bylo v rozporu s embargem na zbraně, které výslovně zakazovalo dodávat zbraně a střeliva všem stranám konfliktu. I přesto však Francie a Katar rebely zbraněmi a střelivem přímo zásobovaly. Katar navíc vyslal do konfliktu i pozemní jednotky (Boeke – Zuijdewijn 2016: 36–38). Spojené státy rovněž uvažovaly o vyzbrojování opozičních sil. Ministryně zahraničí Hillary Clinton totiž chápala rezoluci o bezletové zóně i jako uvolnění zbrojního embarga. Primární ale zůstávalo poskytování finanční podpory Národní přechodné radě (Watt 2011).

Během konfliktu vytvořili rebelové prozatímní vládní a správní orgány. Národní přechodnou radu (NTC), která fungovala jako široký politický orgán, který se skládal z 31 členů. Krizový tým představoval správní orgán složený z technických odborníků v oblastech od ekonomie až po zahraniční záležitosti a třetím orgánem byla Vojenská rada. Členy orgánů lze zařadit do různých skupin. První skupinou představovali bývalí činitelé Kaddáfího režimu. Vůdcem této frakce byl bývalý ministr spravedlnosti Mustafa Abd Al Jalil, který předsedal NTC. Další byl okruh kolem syna Kaddáfího, Saifa al-Islama. Saif byl považován za hybnou sílu modernizační kampaně Libye za poslední desetiletí a po letech strávených na Západě Saif usiloval o to, aby přesvědčil akademiky a technokraty z emigrace k návratu zpět do Libye. Velmi důležitou osobností této skupiny byl vůdce Krizového týmu Mahmoud Jibril. Poté, co působil jako profesor na univerzitě v Pittsburghu, se v roce 2007 vrátil do Libye, kde předsedal Národní radě pro hospodářský rozvoj. Získal respekt amerických úředníků velvyslanectví,

kteří ho označili za „vážného partnera, který má perspektivu pro USA“ (Barfi 2011). Tyto správní orgány byly uznané třiceti vládami, včetně aliancí NATO a Ligy arabských států. Přechodná rada tak byla považována za „legitimní autoritu“ (Black 2011).

Tím, že Spojené státy formálně uznaly povstalecké vedení v Libyi jako legitimní vládu země, NTC byl umožněn přístup k 30 miliardám dolarů v libyjských aktivech ve Spojených státech. Ministryně zahraničí Spojených států Hillary Clinton řekla, že Spojené státy „pomůžou NTC udržet svůj závazek k suverenitě, nezávislosti, územní celistvosti a národní jednotě Libye a budou dohlížet, aby zůstala vytrvalá ve svém závazku vůči lidským právům a základním svobodám.“ (Arsu – Erlanger 2011).

4. 3. 2 Události po ukončení vojenské intervence

20. října 2011 byla oznámena smrt Muammara Kaddáfího. NTC tak mohla plně převzít kontrolu nad Libyí a její představitelé mohli začít etablovat nový demokratický stát. Barack Obama pronesl po smrti Muammara Kaddáfího projev, ve kterém mluvil o vytrvalosti Spojených států, Severoatlantické aliance a Arabské ligy v ochraně libyjských civilistů a pomáhání rebelům v převzetí moci. Barack Obama se ke dni, kdy zemřel Kaddáfí vyjádřil následovně: „Je to důležitý den v historii Libye. Temný stín tyranie byl zrušen. A s tímto obrovským slibem mají nyní libyjská lidé velkou zodpovědnost – vybudovat inkluzivní, tolerantní a demokratickou Libyi.“ (Obama 2011d).

Naděje spojována se smrtí Kaddáfího rychle opadla. Namísto budování demokratických hodnot v zemi se Libye ihned ocitla v chaosu, provázeném vzájemnými boji mezi různými milicemi. Sám Barack Obama přiznal, že Spojené státy dostatečně nepřipravily rebely na převzetí moci nad Libyí (BBC 2016a).

Jedním z důsledků těchto bojů byl útok na budovu amerického velvyslanectví v libyjském městě Běngházi. K útoku došlo v září roku 2012 a zahynul při něm americký velvyslanec Chris Stevens (Harding – Stephen 2012). Chris Stevens pomáhal budovat partnerství s libyjskými revolucionáři a pomáhal

jim v plánování organizace nové Libye. Po smrti Muammara Kaddáfího, Stevens podle Baracka Obamy „neúnavně pracoval na podpoře této mladé demokracie a společně s Hillary Clinton jsme hluboce spoléhali na jeho znalosti o situaci v Libyi.“ (Obama 2012a). Vyjádření Baracka Obamy o smrti amerického velvyslance neobsahovala žádnou následnou reakci Spojených států na tento útok, za což byl Obama kritizován. Guvernér Romney se vyjádřil následovně: „[...] Je hanebné, že první odpovědí Obamovy administrativy nebylo odsouzení útoku na naše diplomatické mise [...]“ Poukazoval na to, že Barack Obama měl na situaci reagovat vojenským útokem (The New York Times 2012).

V době kdy došlo k zabití amerického velvyslance, prováděla CIA v Libyi tajnou misi, kolem které bylo spoustu otazníků. Jedna z hlavních otázek byla, zda CIA nějakým způsobem nepřispěla k bezpečnostnímu selhání v Benghází. Dále bylo médií řešeno, jestli tajná operace v Benghází neměla něco společného s údajným přesunem těžkých zbraní do Sýrie. To americká vláda odmítala, ale žádné jasné vyjádření o angažmá CIA v Benghází nevydala (Kelly – Geoffrey 2013). Další nejasností ohledně útoku v Benghází bylo kým a za jakým cílem byl útok proveden. Zatímco Obamova administrativa útok považovala za výsledek spontánního protestu, Hillary Clinton ve svých později uniklých soukromých e-mailech, z útoku obviňovala teroristickou skupinu Al-Kajdu (Gearan 2016).

Přestože Obamova administrativa tento útok nazvala výsledkem spontánního protestu, širokou veřejností byl chápán jako teroristický útok na americké velvyslanectví. Obama byl proto kritizován za neadekvátní reakci. Očekávalo se, že do Libye vyšle vojenské letecké síly a bude tak bojovat proti terorismu, který podle svých předchozích vyjádřeních považoval za největší hrozbu národní bezpečnosti. Další výtky vůči němu se týkala ignorace povinnosti oznámit vojenskou intervenci Kongresu Spojených států (Cohen 2013).

Ačkoliv boj proti terorismu nebyl primárním cílem v libyjském konfliktu, byla to všeobecná strategie Obamovy administrativy, která nebyla v Libyi uplatněna. Spojené státy intervenovaly za účelem svržení Muammara Kaddáfího z moci, což se díky jejich podpoře rebelům podařilo. Co se týče naplnění následné mise transformovat Libyi na moderní stát, ve kterém jsou uznávaná základní lidská

práva a svobody, Spojené státy neuspěly. Samozřejmě to byla primárně chyba NTC, která tuto transformaci nezvládla, ale jakožto od intervenujícího státu se dalo od USA očekávat větší úsilí při nastolování nového režimu. Sám prezident Barack Obama považoval participaci Spojených států na libyjském konfliktu za největší chybu své administrativy (BBC 2016a).

5 Porovnání participace USA v občanských válkách

Situace v Sýrii a Libyi se zdají být na první pohled obdobné. V zemích probíhaly v rámci arabského jara nepokoje proti stávajícím režimům a diktátorům stojícím v jejich čele. V obou konfliktech se Spojené státy angažovaly, ale přistupovaly k nim odlišně. V následující kapitole budu komparovat participaci Spojených států v občanských válkách a faktory, které ji mohly ovlivnit. Konflikty nesou řadu společných charakteristik, ale liší se ve strategiích, které byly Obamovo administrativou zvoleny. Tyto faktory a strategie vyhodnotím, a na základě toho dojdou k závěru, co mohlo vést Spojené státy k intervenci v Libyi téměř hned po vypuknutí nepokojů, zatímco v Sýrii se přímé vojenské akce zúčastnit odmítly.

Ačkoliv Barack Obama Sýrii ani Libyi nepovažoval za „rogue states“, během občanské války v těchto zemích USA intervenovaly právě z důvodů, které byly typické pro takto označené státy. Sýrie stejně jako Libye během konfliktu porušovala mezinárodně uznávané normy, jako jsou lidská práva a svobody. Podpora mezinárodního terorismu nebyla dokázána, ale oba konflikty daly prostor pro vznik nových teroristických organizací, které těžily z chaosu v zemích. V případě Sýrie došlo právě kvůli teroristické organizaci ISIL i k intervenci. Poslední znak „rogue states“ naplnila pouze Sýrie, která v roce 2012 použila chemické zbraně. Syrská vláda chemický útok sice nikdy nepřiznala a naopak z něj obviňovala rebely, ale podle Spojených států vše nasvědčovalo tomu, že za útokem stáli stoupenci Bashara al-Asada.

Dalším společným faktorem byla dichotomie používána během konfliktů. Slova jako „brutální“ sloužila k charakterizaci režimu, proti kterému bojovali „umírnění“. V obou konfliktech byl deklarovaný cíl Spojených států svrhnout brutální vůdce režimů. K tomu sloužilo podporování umírněných rebelů prostřednictvím školení, vysílání vojenských a politických poradců, kteří měli pomoci se strategií bojů a následovně v transformaci politických uspořádání země. Rozdílnost byla v podpoře vyzbrojování rebelů. Zatímco syrským opozičním silám, zejména YPG poskytovaly Spojené státy velké množství vojenského vybavení, v Libyi kvůli zbrojnímu embargu tak činit nemohly. Díky vojenské intervenci a podpoře umírněných rebelů (NTC) v Libyi se sice podařilo svrhnout

Muammara Kaddáfího, ale následná transformace Libye neproběhla úspěšně. V Sýrii nedošlo k naplnění tohoto deklarovaného cíle, a tak Bashar al-Asad pokračuje ve svém prezidentském mandátu. Pozornost Spojených států se do jisté míry během konfliktu odklonila od boje s režimem Bashara al-Asada k boji proti teroristické organizaci ISIL, která pro ně představovala větší hrozbu.

Angažovanost Spojených států v obou konfliktech byla ovlivněna humanitárními a bezpečnostními faktory. Primárně měly intervence v konfliktech chránit civilisty, ale zároveň oba státy byly podle Spojených států považovány za globální bezpečnostní hrozby. V Libyi tato hrozba sice nebyla přímá, ale vzhledem ke Kaddáfího minulosti, ve které představoval velkou hrozbu pro bezpečnost Spojených států a byl považován za velkého podporovatele mezinárodního terorismu, byly obavy z bezpečnostních hrozeb namístě. V Sýrii byly diskutovány bezpečnostní hrozby především až po chemickém útoku z roku 2012. Použití chemických látek Asada proti svým občanům představovalo podle Baracka Obamy celosvětovou hrozbu, protože to přesáhlo všeobecně uznávané a respektované normy, jako je tabu tyto zbraně nepoužívat.

I přesto, že Sýrie chemické zbraně pravděpodobně použila, nedošlo k vojenské intervenci. Útok představoval potencionální hrozbu pro Spojené státy, a tak intervence zvažována byla, ale spíše s odkazem na strach z hrozby, než s odkazem na humanitární krizi v zemi. Nakonec Barack Obama omezil zásah pouze na sankce a diplomatická vyjednávání. Vojenské letecké údery nařídil až v roce 2014, kdy se teroristická organizace ISIL ukázala jako nová největší hrozba v Sýrii. Naopak v Libyi Spojené státy vojensky zasáhly ihned. Obamova administrativa považovala humanitární a potencionální bezpečnost v zemi za velmi naléhavou, a proto vyhodnotila nutnost zásahu jako nezbytnou. Navíc Spojené státy věděly, že s intervencí souhlasí jejich spojenci, kteří jim vyjádřili plnou podporu. Intervence byla iniciována Francií, za podpory Velké Británie a nakonec se přidaly do jisté míry i některé ostatní členské státy NATO. Aliance po první vojenské intervenci vedené Spojenými státy převzala kontrolu nad zásahem v Libyi. To bylo pro Spojené státy výhodné především z hlediska financování akce. Spojené státy se nacházely v ekonomické krizi, tudíž se občané Spojených států

stavěli negativně k další vojenské intervenci na Blízkém východě. Barack Obama si byl veřejného mínění Američanů vědom a zmiňoval obavy z nedostatku podpory veřejnosti rovněž i u zvažované intervence v Sýrii. Tento faktor nelze považovat za klíčový, ale spíše za politickou strategii vzhledem k následné kandidatuře v prezidentských volbách, které se konaly v roce 2012. Daleko důležitějším faktorem byl postoj ostatních zemí zainteresovaných do syrského konfliktu. Narozdíl od občanské války v Libyi se Spojeným státům v otázce Sýrie nedostávalo takové podpory od spojenců. Vše nasvědčovalo tomu, že by se v konfliktu musely angažovat samy, což by bylo především z finančního hlediska velmi nákladné. Navíc proti Spojeným státům vystupovaly Rusko s Íránem, které ze strategických zájmů podporovaly režim Bashara al-Asada. Rusko vzhledem ke své snaze se stát opět vlivnou světovou mocností společně s Íránem totiž představují spíše nepředvídatelné režimy, a tak zůstává nezodpovězenou otázkou, jak by se zachovaly v případě přímé vojenské intervence Spojených států, vedené proti Basharovi al-Asadovi.

6 Závěr

Tématem této bakalářské práce byla analýza participace Spojených států amerických v občanské válce v Sýrii a Libyi, a s tím spojené strategie administrativy Baracka Obamy aplikované vůči oběma konfliktům. Tyto strategie byly analyzovány vzhledem k odlišnému postoji k oběma konfliktům, které se zpočátku jevily jako podobné. V obou případech došlo k humanitárním krizím v zemích, které byly důsledkem brutálního potlačování odpůrců stávajících nedemokratických režimů.

V první kapitole jsem se zabývala teoretickým vymezením konceptu „rogue states“. Koncept se potýkal s nejasnostmi ohledně kritérií, kterými se tyto státy od 70. let 20. století vyznačovaly. Proto býval koncept často kritizován, především mezi akademiky. Tuto kritiku vzhledem k tématu bakalářské práce nepovažuji nikterak za podstatnou, jelikož mým cílem bylo zkoumat chápání „rogue states“ vrchními představiteli exekutivy Spojených států, nikoliv akademickými vědci. Z tohoto hlediska lze odvodit tři základní charakteristiky, které měly darebácké státy společné: podpora mezinárodního terorismu, úsilí o získání zbraní hromadného ničení a porušování mezinárodně uznávaných norem.

V druhé kapitole jsem kritéria aplikovala na Sýrii a Libyi ve dvou rovinách - mezinárodní podpora terorismu a úsilí o získání zbraní hromadného ničení. Z této kapitoly vyplývá, že oba státy je možné považovat za „rogue states“. Jak Sýrie tak především Libye byly považovány za sponzory mezinárodního terorismu a objevovaly se pravidelně na seznamu zemí, které ho podporují. Dále i přes podepsání Smlouvy o nešíření jaderných zbraní byly opakovaně obviňovány z porušování této úmluvy a z usilování o získání jaderných zbraní. Oba státy vlastnily chemické zbraně, přičemž v Sýrii byly během občanské války i použity.

Třetím znakem „rogue states“ je porušování mezinárodně uznávaných norem. Mezi takové normy patří i ochrana lidských práv a svobod. Právě kvůli potlačování těchto základních norem vůči občanům zkoumaných států upoutaly konflikty v Sýrii a Libyi pozornost Spojených států. Další faktor, jenž ovlivnil účast Spojených států v konfliktech, byla otázka bezpečnosti USA. Ve třetí kapitole jsem se již zabývala samotnými konflikty a zvolenými strategiemi

Spojených států vůči nim. Barack Obama se pokoušel o vyřešení sporů nejdříve diplomatickou cestou, ale to se nejevilo jako účinné. V obou konfliktech tak byla zvažovaná vojenská intervence.

Situace v Sýrii byla poměrně komplikovanější z hlediska ostatních zainteresovaných stran. Spojené státy neměly žádného významného spojence, který by jejich intervenci podpořil. Navíc proti nim stálo Rusko, které bylo požádáno Basharem al-Asadem o pomoc v podobě vojenské intervence. Spojené státy se tak staly spíše pasivním aktérem, který sice vyzbrojoval umírněné rebely, ale sám do konfliktu významněji nezasáhl. To se změnilo až v roce 2014, kdy Barack Obama nařídil letecké útoky proti teroristické organizaci ISIL.

Naopak v libyjském konfliktu věděli o spojenecké podpoře a tudíž bylo snažší se rozhodnout pro vojenskou intervenci. Paradoxně USA vyhodnotily situaci po počátku demonstrací z hlediska humanitární krize za naléhavější, než po chemickém útoku v Sýrii. Veškerá participace Spojených států v Libyi proběhla v časovém rozmezí jednoho roku. Po svržení Muammara Kaddáfího sice nadále poskytovaly jistou pomoc při transformaci Libye, ale jak sám uznal Barack Obama, ne dostačující. Další paradoxní událost byla spojená s útokem na americké velvyslanectví v Benghází, který byl označován za teroristický. Barack Obama reagoval na událost pouhým projevem a nikterak se nepokusil zakročit proti teroristické hrozbě v Libyi.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat zvolené strategie administrativou Baracka Obamy a na základě toho zjistit, proč Spojené státy přistupovaly ke zmíněným konfliktům odlišně. O zodpovězení této otázky jsem se pokusila v poslední kapitole, ve které jsem porovnála konflikty z hlediska zvolených strategií a faktorů, které je ovlivnily. Toto porovnání jsem provedla na základě předešlé analýzy participace Spojených států v občanských válkách v Sýrii a Libyi. Informace jsem čerpala z amerických webových portálů, tudíž to jsou pouze informace, které se dostaly na veřejnost. Na tomto základě bylo možné vyvodit pouze faktory, které mohly zvolené strategie ovlivnit. Nelze z nich jednoznačně odpovědět na mnou označené paradoxní situace v konfliktech, které jsem zmínila v předešlém odstavci.

7 Seznam použitých zdrojů

- ABC (2016). *Syria war: US in desperate bid to save truce Aleppo bombed*. 2. 5. 2016 (<https://www.abc.net.au/news/2016-05-02/us-in-desperate-bid-to-save-syria-truce-as-aleppo-bombed/7377760>, 22. 3. 2019).
- Ahmad, Muhammad (2016). Barack Obama's presidency will be defined by his failure to face down Assad. *The Guardian*. 17. 12. 2016 (<https://www.theguardian.com/world/2016/dec/17/obama-presidency-defined-failure-face-down-assad-syria>, 29. 3. 2019).
- Arsu, Sebnem – Erlanger, Steven (2011). Libyan Rebels Get Formal Backing, and 30 Billion dollars. *The New York Times*. 15. 7. 2011 (<https://www.nytimes.com/2011/07/16/world/africa/16libya.html>, 3. 4. 2019).
- Ball, James (2012). Obama issues Syria a “red line” warning on chemical weapon. *The Washington Post*. 20. 8. 2012 (https://www.washingtonpost.com/world/national-security/obama-issues-syria-red-line-warning-on-chemical-weapons/2012/08/20/ba5d26ec-eaf7-11e1-b811-09036bcb182b_story.html?utm_term=.46f9215c0428, 17. 3. 2019).
- Barzegar, Karin (2013). France emerges as key U.S. ally against Syria. *USA Today Network's European Union Experience*. 2. 9. 2013 (<https://eu.usatoday.com/story/news/world/2013/09/02/france-syria-strikes/2754931/>, 18. 3. 2019).
- Barfi, Barak (2011). Who Are the Libyan Rebels? *The New Republic*. 30. 4. 2011 (<https://newrepublic.com/article/87710/libya-rebels-gaddafi-ntc-saif>, 2. 4. 2019).
- BBC (2009). *Obama promotes nuclear-free world*. 5. 4. 2009 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7983963.stm>, 19. 3. 2019)
- BBC (2011a). *Libya: US, UK and France attack Gaddafi forces*. 20. 3. 2011 (<https://www.bbc.com/news/world-africa-12796972>, 1. 4. 2019).
- BBC (2011b). *The 38-year connection between Irish republicans and Gaddafi*. 23. 2. 2011 (<https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-12539372>, 11. 3. 2019).
- BBC (2013). *Key Free Syria Army rebel “killed by Islamist group”*. 12. 7. 2013 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-23283079>, 21. 3. 2019).

BBC (2015a). *Russia joins war in Syria: Five key points*. 1. 10. 2015 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-34416519>, 27. 3. 2019).

BBC (2015b). *Syria conflict: John Kerry seeks end to civil war “hell”*. 29. 10. 2015 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-34663093>, 26. 3. 2019).

BBC (2015c). *Syria crisis: Where key countries stand*. 30. 10. 2015 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-23849587>, 22. 3. 2019).

BBC (2016a). *President Obama: Libya aftermath “worst mistake” of presidency*. 11. 4. 2016 (<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-36013703>, 4. 3. 2019).

BBC (2016b). *Syria conflict: Clashes reported despite truce*. 30. 12. 2016 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-38463021>, 24. 3. 2019).

BBC (2016c). *Syria war: Aleppo ceasefire ends with clashes*. 22. 10. 2016 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-37741969>, 20. 3. 2019).

BBC (2017a). *Syria war: A brief guide to who’s fighting whom*. 7. 4. 2017 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39528673>, 21. 3. 2019).

BBC (2017b). *Why does Russia support Syria and President Assad?* 11. 4. 2017 (<http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/39554171/why-does-russia-support-syria-and-president-assad>, 21. 3. 2019).

BBC (2018a). *Libya Country profile*. 3. 9. 2018 (<https://www.bbc.com/news/world-africa-13754897>, 16. 3. 2019).

BBC (2018b). *Syrian President Bashar al-Assad: Facing down rebellion*. 3. 9. 2018 (<https://www.bbc.com/news/10338256>, 17. 3. 2019).

BBC (2019). *Syria Country Profile*. 14. 1. 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703856>, 17. 3. 2019).

Black, Ian (2011). *Libyan rebels win international recognition as country’s leaders*. *The Guardian*. 15. 7. 2011 (<https://www.theguardian.com/world/2011/jul/15/libyan-rebels-international-recognition-leaders>, 3. 4. 2019).

Black, Ian – Roberts, Dan (2014). *Isis air strikes: Obama’s plan condemned by Syria, Russia and Iran*. *The Guardian*. 12. 9. 2014 (<https://www.theguardian.com/world/2014/sep/11/assad-moscow-tehran-condemn-obama-isis-air-strike-plan>, 24. 3. 2019).

- Blanchard, Christopher (2015). Train and Equip Program for Syria: Authorities, Funding, and Issues for Congress. *Congressional Research Service*. 9. 6. 2015 (<https://fas.org/sgp/crs/natsec/R43727.pdf>, 26. 3. 2019).
- Blomdahl, Mikael (2016). Bureaucratic Roles and Positions: Explaining the United States Libya Decision. *Diplomacy and Statecraft* 27 (1), nestránkováno.
- Blomdahl, Mikael (2018). Interacting Interests: Explaining President Obama's Libyan Decision. *European Journal of American Studies*. 13. 2. 2018 (<https://journals.openedition.org/ejas/13224>, 26. 3. 2019).
- Boeke, Sergei – Zuijdewijn, Jeanine de Roy (2016). *Transitioning from military interventions to long-term counter-terrorism policy*. (Universiteit Leiden: Leiden), s. 25 - 38.
- Boucek, Christopher (2005). Libyan State-Sponsored Terrorism: An Historical Perspective. *Jamestown* 3 (6), nestránkováno.
- Borger, Julian (2013). Syrian chemical attack used sarin and was worst in 25 years, says UN. *The Guardian*. 17. 9. 2013 (<https://www.theguardian.com/world/2013/sep/16/syrian-chemical-attack-sarin-says-un>, 20. 3. 2019).
- Bowman, Tom (2014). CIA Is Quietly Ramping Up Aid To Syrian Rebels, Sources Say. *NPR*. 23. 4. 2014 (<https://www.npr.org/sections/parallels/2014/04/23/306233248/cia-is-quietly-ramping-up-aid-to-syrian-rebels-sources-say>, 21. 3. 2019).
- Braut-Hegghammer, Maalfrid (2009). Libya's Nuclear Intentions: Ambition and Ambivalence. *Strategic Insights* 8, (2), nestránkováno.
- Bush, W. George (2002). The National Security Strategy of the United States of America. *The White House*. (<https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>, 10. 2. 2019).
- CIA (2000). *Rogue states*. (https://www.cia.gov/library/abbottabad-compound/5F/5FC9177D115DFAE199E5204183A6F3E2_Rogue_state__By_sout_al_khilafah.pdf, 1. 3. 2019).
- Cohen, Michael (2013). The real Obama scandal: fighting illegal wars in Libya and Pakistan. *The Guardian*. 15. 5. 2013

(<https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/may/15/irs-ap-benghanzi-not-real-scandals>, 3. 4. 2019).

Commisceo Global (nedatováno). *Libya Guide* (<https://www.commisceo-global.com/resources/country-guides/libya-guide>, 18. 3. 2019).

Cooper, Helene – Landeler, Mark (2011). U.S. Imposes Sanctions on Libya in Wake of Crackdown. *The New York Times*. 25. 2. 2011 (<https://www.nytimes.com/2011/02/26/world/middleeast/26diplomacy.html>, 31. 3. 2019).

Congress (2013). *S.J.Res.21 - Authorization for the Use of Military Force Against the Government of Syria to Respond to Use of Chemical Weapons*. 6. 9. 2013 (<https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-joint-resolution/21/text?q=%7B%22search%22%3A%5B%22S.J.Res+21%22%5D%7D&r=3>, 16. 3. 2018).

CRS Report for Congress (2005a). *Pakistan's Nuclear Proliferation Activities and the Recommendations of the 9/11 Commission: U.S. Policy Constraints and Options*. 24. 5. 2005 (<https://fas.org/sgp/crs/nuke/RL32745.pdf>, 18. 3. 2019).

CRS Report for Congress (2005b). *Syria: Political Conditions and Relations with the United States After the Iraq War*. 28. 2. 2005 (<https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL32727.pdf>, 5. 3. 2019).

Council on Foreign Relations (2005). *State Sponsors: Libya*. 1. 12. 2005 (<https://www.cfr.org/backgrounders/state-sponsors-libya>, 11. 3. 2019).

Dimitrova, Anna (nedatováno). Obama's Foreign Policy: Between Pragmatic Realism and Smart Diplomacy? *Cultural Diplomacy*. (<http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/academy/Anna-Dimitrova-Obama%27s-Foreign-Policy-Between-Pragmatic-Realism-and-Smart-Diplomacy.pdf>, 18. 3. 2019).

Fletcher, Holly (2008). State sponsor: Syria. *Council on foreign relations*. 1. 2. 2008 (<https://www.cfr.org/backgrounders/state-sponsor-syria>, 8. 3. 2019).

Gearen, Anne (2016). Latest State release: Clinton emails with Chelsea after Benghazi attacks and more. *The Washington Post*. 8. 1. 2016 (<https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2016/01/08/with-2-a->

m-state-department-email-trove-82-percent-of-clinton-emails-now-released/?utm_term=.4b218ef7d01e, 3. 4. 2019).

Gertler, Jeremiah (2011). Operation Odyssey Dawn (Libya): Background and Issues for Congress. *Congressional Research Service*. 30. 3. 2011 (<https://fas.org/sgp/crs/natsec/R41725.pdf>, 2. 4. 2019).

Global Security (nedatováno a). *Libyan Chemical Weapons*. (<https://www.globalsecurity.org/wmd/world/libya/cw.htm>, 11. 3. 2019).

Global Security (nedatováno b). *Operation Odyssey Dawn*. (<https://www.globalsecurity.org/military/ops/odyssey-dawn.htm>, 1. 4. 2019).

Global Security (nedatováno c). *State Sponsored Terrorism*. (<https://www.globalsecurity.org/intell/world/syria/terrorism.htm>, 8. 3. 2019).

Hastings, Michael (2011). Inside Obama's War Room. *RollingStone*. 13. 10. 2011 (<https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/inside-obamas-war-room-238074/>, 1. 3. 2019).

Holliday, Joseph (2013). *The Assad's regime* (Washington: Institute for the study of War).

Golovkina, Maria – Charbonneau, Louis (2011). U.N. Security Council imposes sanctions on Gaddafi. *Reuters*. 27. 2. 2011 (<https://www.reuters.com/article/us-libya-un/u-n-security-council-imposes-sanctions-on-gaddafi-idUSTRE71P26Z20110227>, 31. 3. 2019).

Greenleaf, Maj Jason (2013). The Air War in Libya. *ASPJ* 27 (2), s. 37 - 38

Harding, Luke – Stephen, Chris (2012). Chris Stevens, US ambassador to Libya, killed in Benghazi attack. *The Guardian*. 12. 9. 2012 (<https://www.theguardian.com/world/2012/sep/12/chris-stevens-us-ambassador-libya-killed>, 31. 3. 2019).

Homolar, Alexandra (2010). Rebels without a conscience: The evolution of the rogue states narrative in US security policy. *European Journal of International Relations* 17 (4), s. 709 - 710.

Hoyt, Paul (2000). Rogue States and International Relations Theory. *The journal of conflict studies* 10 (2), nestránkováno.

IHS (nedatováno). *SDF plays central role in Syrian civil war*. (https://www.janes.com/images/assets/333/57333/SDF_plays_central_role_in_Syrian_civil_war__1_.pdf, 20. 3. 2019).

Indyk, Martin – Lieberthal, Kenneth – O’Hanlon, Michael (2012a). *Bending History*. (Washington, DC: Brookings Institution Press).

Indyk, Martin – Lieberthal, Kenneth – O’Hanlon, Michael (2012b). Obama’s Foreign Policy: Progressive Pragmatism. *Brookings*. 9. 3. 2012 (<https://www.brookings.edu/opinions/obamas-foreign-policy-progressive-pragmatist/>, 13. 3. 2019).

Kelly, Michaels – Ingersoll, Geoffrey (2013). Intrigue Surrounding The Secret CIA Operation In Benghazi Is Not Going Away. *Business Insider*. 3. 8. 2013 (<https://www.businessinsider.com/the-secret-cia-mission-in-benghazi-2013-8>, 1. 3. 2019).

Kimball, Daryl (2019). Timeline of Syrian Chemical Weapons Activity, 2012-2019 *Arms Control Association*. 1. 3. 2019 (<https://www.armscontrol.org/factsheets/Timeline-of-Syrian-Chemical-Weapons-Activity>, 11. 3. 2019).

Kirit, Radia (2006). Libya Is Off U.S. Terrorist List. *Abc News*. (<https://abcnews.go.com/International/story?id=1965753&page=1>, 2. 4. 2019).

Klare, Michael (1995). *Rogue states and nuclear outlaws* (New York: Hill and Wang).

Krishnadev, Calamur (2013). Who Are Syria’s Friends And Why Are They Supporting Assad? *NPR*. 28. 8. 2013 (<https://www.npr.org/sections/parallels/2013/08/28/216385513/who-are-syrias-friends-and-why-are-they-supporting-assad>, 20. 3. 2019).

Křížek, Daniel – Tarant, Zbyněk (2014). *Arabské jaro* (Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni).

Lake, Anthony (1994). *Confronting Backlash States* (Washington DC: Executive Office of the President).

Lawal, Olawale (2012). Pariah State System and Enforcement Mechanism of International Law. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences IV* (1), s. 226 - 227.

Litwak, Robert (1999). *Rogue States and U.S. Foreign Policy* (Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center Press).

Litwak, Robert (2010). From “Rogues” to “Outliers”. *The Globalist*. 4. 5. 2010 (<https://www.theglobalist.com/from-rogues-to-outliers/>, 15. 3. 2019).

Madison, Park (2017). Who’s with the US on Syria strike and who isn’t. *CNN*. 9. 4. 2017 (<https://edition-m.cnn.com/2017/04/07/world/syria-us-strike-world-reaction/index.html>, 25. 3. 2019).

Martinez, Luis (2014). US-Led Planes Strike ISIS Oil Facilities in Syria. *Abc NEWS*. 25. 9. 2019 (<https://abcnews.go.com/International/us-led-planes-strike-isis-oil-facilities-syria/story?id=25739334>, 26. 3. 2019).

Melman, Yossi (2008). IAEA slams Israel for bombing alleged nuclear reactor in Syria. *Haaretz*. 26. 4. 2008 (<https://web.archive.org/web/20080426141322/http://www.haaretz.com/hasen/spages/978043.html>, 10. 3. 2019).

Myers, Steven – Shadid, Anthony (2011). U.S. Imposes Sanctions on Syrian Leader and 6 Aides. *The New York Times*. 18. 5. 2011 (<https://www.nytimes.com/2011/05/19/world/middleeast/19syria.html>, 17. 3. 2019).

NATO (2015). *NATO and Libya (Archived)*. 9. 10. 2015 (https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_71652.htm, 2. 4. 2019).

Nougayrede, Natalie (2016). The devastation of Syria will be Obama’s legacy. *The Guardian*. 22. 9. 2016 (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/sep/22/syria-obama-us-president-putin-russia>, 28. 3. 2019).

Nichols, Mischelle – Bayoumy, Yara (2016). U.S. slams Russian barbarism in Syria, Moscow says peace almost impossible. *Reuters*. 25. 9. 2016 (<https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-un-us-idUSKCN11V0NN>, 29. 3. 2019).

NTI (2011). *Libya Nuclear Chronology*. (https://media.nti.org/pdfs/libya_nuclear.pdf, 12.3.2019).

NTI (2012). *SRR-1*. 15. 8. 2012 (<https://www.nti.org/learn/facilities/464/>, 9. 3. 2019).

NTI (2015). *Libya*. (<https://www.nti.org/learn/countries/libya/chemical/>, 10. 3. 2019).

NTI (2018). *Syria*. 18. 4. 2018 (<https://www.nti.org/learn/countries/syria/>, 9. 3. 2019).

Obama, Barack (2004). *Odvaha doufat*. (Praha: nakladatelství Leda)

Obama, Barack (2011a). Letter from the President regarding the commencement of operations in Libya. *The White House*. 21. 3. 2011 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/21/letter-president-regarding-commencement-operations-libya>, 31. 3. 2019).

Obama, Barack (2011b). President Obama Speaks on the Turmoil in Libya: This Violence Must Stop. *The White House*. 23. 2. 2011 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2011/02/23/president-obama-speaks-turmoil-libya-violence-must-stop>, 29. 3. 2019).

Obama, Barack (2011c). Remarks by the President in Address to the Nation on Libya. *The White House*. 28. 3. 2011 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/28/remarks-president-address-nation-libya>, 31. 3. 2019).

Obama, Barack (2011d). Remarks by the President on the Death of Muammar Qaddafi. *The White House*. 20. 10. 2011 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/10/20/remarks-president-death-muammar-qaddafi>, 5. 4. 2019).

Obama, Barack (2011e). The future of Syria must be determined by its people, but President Bashar al-Assad is standing in their way. *The White House*. 18. 8. 2011 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2011/08/18/president-obama-future-syria-must-be-determined-its-people-president-bashar-al-assad>, 18. 3. 2019).

Obama, Barack (2012a). President Obama Discusses the Attack in Benghazi, Libya. *The White House*. 12. 10. 2012

(<https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2012/09/12/president-obama-discusses-attack-benghazi-libya>, 3. 4. 2019).

Obama, Barack (2012b). Remarks by the President to the UN General Assembly. *The White House*. 25. 9. 2012 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/09/25/remarks-president-un-general-assembly>, 18. 3. 2019).

Obama, Barack (2013). Remarks by the President in Address to the Nation on Syria. *The White House*. 10. 9. 2013 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/09/10/remarks-president-address-nation-syria>, 16. 3. 2019).

Obama, Barack (2014a). President Obama Delivers a Statement on Airstrikes in Syria. *The White House*. 23. 9. 2019 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/photos-and-video/video/2014/09/23/president-obama-delivers-statement-airstrikes-syria#transcript>, 25. 3. 2019).

Obama, Barack (2014b). Transcript: President Obama's Speech on Combating ISIS and Terrorism. *CNN*. 11. 9. 2014 (<https://edition-m.cnn.com/2014/09/10/politics/transcript-obama-syria-isis-speech/index.html>, 26. 9. 2019).

Payne, Ed – Starr, Barbara – Cullinane, Sasannah (2015). Russia launches first airstrikes in Syria. *CNN*. 1. 10. 2015 (<https://edition-m.cnn.com/2015/09/30/politics/russia-syria-airstrikes-isis/index.html>, 25. 3. 2019).

PBSO (2013). *President Confronts Skeptical Nation as Syria Compromise Emerges*. 10. 9. 2013 (<https://www.pbs.org/newshour/politics/president-confronts-skeptical-nation-as-syria-compromise-emerges>, 20. 3. 2019).

Pew Research Center (2011). *Public Wary of Military Intervention in Libya*. 14. 3. 2011 (<https://www.people-press.org/2011/03/14/public-wary-of-military-intervention-in-libya/>, 31. 3. 2019).

Pienaar, Lyle (2008). *State and state-sponsored terrorism in Africa : the case of Libya and Sudan*. 2. 5. 2008 (https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/6268/Pienaar_State%282008%29?sequence=1&isAllowed=y, 13. 3. 2019).

Preble, Christopher (2005). The Bush Doctrine and the “rogue” states. *Foreign Service Journal*.
 (https://object.cato.org/sites/cato.org/files/articles/preble_afsa_bush_doctrine_rogue_states.pdf, 10. 2. 2019).

Putin, Vladimir (2014). Interv'yu Vladimira Putina radio «Yevropa-1» i telekanalu TF1. *Kremlin*. 4. 6. 2014 (<http://kremlin.ru/events/president/news/45832>, 14. 3. 2019).

Roberts, Dan – Ackerman, Spencer (2013). “We have our plans”: Vladimir Putin warns US against Syria military action. *The Guardian*. 4. 9. 2013 (<https://www.theguardian.com/world/2013/sep/04/putin-warns-military-action-syria>, 17. 3. 2019).

Roberts, Dan – McCarthy, Tom (2015). Obama orders US special forces to “assist” fight against Isis in Syria. *The Guardian*. 30. 10. 2015 (<https://www.theguardian.com/world/2015/oct/30/syria-us-deployment-troops-obama-special-operations>, 28. 3. 2019).

Rogers, Alex (2014). House Passes Bill to Train and Equip Syrian Rebels. *Time*. 18. 9. 2014 (<http://time.com/3394688/isil-isis-congress-house-syria/>, 25. 3. 2019).

Rogin, Josh (2013). Senate’s War Resolution Gives Obama 90 Days to Strike Syria. *Daily Beast*. 9. 3. 2013 (<https://www.thedailybeast.com/senates-war-resolution-gives-obama-90-days-to-strike-syria>, 25. 2. 2019).

Rose, Jason (2011). Defining the Rogue State: A Definitional Comparative Analysis Within the Rationalist, Culturalist, and Structural Traditions. *Journal of Political Inquiry* 2011 (4), nestránkováno

Sanger, David (2012). *Confront and Conceal*. (New York: Random House).

Savage, Charlie – Shanker, Thom (2011). Scores of U.S. Strikes in Libya Followed Handoff to NATO. *The New York Times*. 20. 6. 2011 (<https://www.nytimes.com/2011/06/21/world/africa/21powers.html>, 30. 3. 2019).

Sen, Ashish (2018). A Brief History of Chemical Weapons in Syria. *Atlantic Council*. 9. 4. 2018 (<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/a-brief-history-of-chemical-weapons-in-syria>, 20. 3. 2019).

The Guardian (2014). *Syria offers to help fight Isis but warns against unilateral air strikes*. 26. 8. 2014 (<https://www.theguardian.com/world/2014/aug/26/syria-offers-to-help-fight-isis-but-warns-against-unilateral-air-strikes>, 23. 3. 2019).

The Guardian (2016). *US airstrikes killed 64 civilians in Iraq and Syria over 10-month period*. 9. 11. 2016 (<https://www.theguardian.com/world/2016/nov/09/us-airstrikes-civilian-deaths-iraq-syria>, 28. 3. 2019).

The New York Times (2012). *What They Said, Before and After the Attack in Libya*. (https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/interactive/2012/09/12/us/politics/libya-statements.html?_r=0, 2. 3. 2019).

The White house (2002). *The National Security Strategy*. 1. 6. 2002 (<https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>, 10. 3. 2019).

Tisdall, Simon (2015). An end to the idea of “rogue states”. *The Hindu* 16. 4. 2015 (<https://www.thehindu.com/news/international/an-end-to-the-idea-of-rogue-states/article7106399.ece>, 15. 3. 2019).

Traub, James (2007). Is (his) Biography (our) Destiny? *New York Times Magazine*. 4. 9. 2007 (<https://www.nytimes.com/2007/11/04/magazine/04obama-t.html>).

United Nations (2015). *14 November 2015, Statement of the International Syria Support Group Vienna*. (<https://www.un.org/undpa/en/Speeches-statements/14112015/syria>, 27. 3. 2019).

University of Central Arkansas (nedatováno). *Libya (1951-present)*. (<https://uca.edu/politicalscience/dadm-project/middle-eastnorth-africapersian-gulf-region/libya-1951-present/>, 20. 2. 2019).

U.S. Department of State (2013). *Chapter 3: State Sponsors of Terrorism Overview*. (<https://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2013/224826.htm>, 7. 3. 2019).

U.S. Department of State (nedatováno). *Syria Sanctions* (<https://www.state.gov/e/eb/tfs/spi/syria/>, 17. 3. 2019).

United Nations (2011). *Security Council Approves “No-Fly Zone” over Libya, Authorizing “All Necessary Measures” to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions*. 17. 3. 2011 (<https://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm>, 1. 4. 2019).

Warrick, Jobby (2012). Worries intensify over Syrian chemical weapons. *The Washington Post*. 6. 9. 2012 (https://www.washingtonpost.com/world/national-security/worries-intensify-over-syrian-chemical-weapons/2012/09/06/13889aac-f841-11e1-8253-3f495ae70650_story.html?utm_term=.de376179d007, 10. 3. 2019).

Watt, Nicholas (2011). US paves way to arm Libyan rebels. *The Guardian*. 29. 3. 2011 (<https://www.theguardian.com/world/2011/mar/29/arms-libya-rebels>, 2. 4. 2019).

Welch, Stewart – Bailey, Kevin (2016). In Pursuit of Good Ideas. *The Washington Institute for Near East Policy* 2016 (36), s. 2.

Wilson, Scott – Warrick, Joby (2011). Assad must go, Obama says. *The Washington Post*. 18. 8. 2011 (https://www.washingtonpost.com/politics/assad-must-go-obama-says/2011/08/18/gIQAelheOJ_story.html?utm_term=.1f432a9c29b9, 16. 3. 2019).

8 Resumé

The main goal of the bachelor thesis is to evaluate the chosen strategies of Barack Obama's administration and to find out why the United States was involved differently in the civil war in Syria and Libya. The bachelor thesis is divided into two parts. In the first theoretical part I deal with the concept of rogue states. There I mention the evolution of the concept, the characteristics and afterwards I apply these characteristics to Syria and Libya. The main part of the work is focused on selected strategies of Barack Obama. I focus on both conflicts from their beginnings, from 2011 to the end of Barack Obama's presidential term. The conclusion of this chapter is the evaluation of strategies and factors that could influence the participation of the United States in both conflicts.

